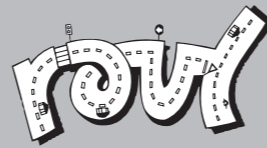

Colofon

Uitgave

ROV Utrecht en ROV Limburg
(030) 258 33 80
(043) 389 77 66
www.rov-utrecht.nl
www.rovl.nl

Samenstelling

Paul Kooiman, Sardes, Utrecht
Marian Schouten, Hilversum

Tekst

Deel 1: Mieke den Elt, Karin Hoogveen, Paul Kooiman, Woutje
Westenbrink - Sardes, Utrecht
Deel 2 en 3: Marian Schouten, Hilversum

Eindredactie

Deel 2 en 3: Bart Schouten, Utrecht

Illustraties

Thomas Coltof

DVD

Veenstra & Van Berkel

Vormgeving

Gerard Ph. Alberts BNO

Druk

Koninklijke van Gorcum

Bestellen

Deze map en de voorlichtingsmaterialen zijn te bestellen via het ROV van uw provincie. De adressen staan in 3.6. De tekst is te downloaden van www.rov-utrecht.nl en rovl.nl.

Dank

De samenstelling van deze uitgave was mogelijk dankzij de medewerking van wethouders, ambtenaren, medewerkers van peuterspeelzalen, kinderdagverblijven en jeugdgezondheidszorg van de gemeenten Amersfoort, Heerlen, Leiden, Soest en Venlo.

Utrecht / Maastricht, 2005

Inhoud

5	Inleiding
7	Deel 1 Regie
12	1.1 De regierol van de ROV's
14	1.2 Stappen: een beschrijving van opeenvolgende activiteiten, ingangen en actoren
18	1.3 De centrale rol van de gemeente
24	1.4 De uitvoerende instanties
29	Deel 2 Praktijk
31	2.1 Het programma: een basisversie en een uitgebreide versie
33	2.2 Het programma: stappenplan voor de uitvoering
35	2.3 Gemeente betrekken: voorbeeldbrief
36	2.4 Gemeente betrekken: checklist voor een gesprek
37	2.5 Informatiebijeenkomst voor ouders: tips voor organisatie en werving
40	2.6 Informatiebijeenkomst voor ouders: voorbeeldtekst wervingsfolder
42	2.7 Informatiebijeenkomst voor ouders: voorbeeldtekst uitnodigingsbrief
43	2.8 Informatiebijeenkomst voor ouders: draaiboek
58	2.9 Verkeersactiviteiten met peuters
60	2.10 Publiciteit
61	Deel 3 Voorlichtingsmaterialen
	3.1 Wervingsfolder voor gemeenten en instellingen
	3.2 Informatiebrochure voor ouders
	3.3 Groeiwijzer
	3.4 Affiche
	3.5 DVD
	3.6 Bestellen van voorlichtingsmaterialen

Inleiding

Verkeersopvoeding begint al in de buggy en op het fietszitje. Ongemerkt pikken baby's en peuters al veel op over hoe het er in het verkeer aan toe gaat en hoe je je op straat gedraagt. Ouders kunnen hun jonge kinderen een stevige basis meegeven, door regelmatig te voet en op de fiets met ze op stap te gaan, onderweg te praten over wat er gebeurt op straat en door zelf consequent het goede voorbeeld te geven. Ook professionele opvoeders - zoals leidsters van peuterspeelzalen - kunnen hun bijdrage leveren door regelmatig met de kinderen te 'spelen met verkeer'.

Dat is de centrale boodschap van *JONGleren in het verkeer*. Dit educatieve programma is ontwikkeld op basis van pilots die in verschillende gemeenten zijn uitgevoerd. De kern van het programma bestaat uit een verkeersthema- week voor de kinderen en een informatiebijeenkomst voor de ouders. Daaromheen zijn tal van aanvullende activiteiten mogelijk. Als initiatiefnemer en trekker van dit programma kan bijvoorbeeld de gemeente, de onderwijsbegeleidingsdienst, de thuiszorg of het welzijnswerk optreden. Bij de uitvoering kunnen zij samenwerking zoeken met bijvoorbeeld consultatiebureaus, peuterspeelzalen of de kinderopvang.

Deze map bevat alles wat regionale en lokale organisaties nodig hebben om dit programma uit te voeren:

Deel 1: Regie

Het eerste deel is bedoeld voor regionale en lokale organisaties die *JONGleren in het verkeer* in hun gemeente willen introduceren. Het is het rapport dat Sardes schreef na uitvoering van de pilotprojecten. Het bevat de pedagogische verantwoording van de gekozen aanpak. Ook geeft het aanbevelingen voor de wijze waarop initiatiefnemers de gemeente en lokale instellingen kunnen betrekken bij het programma en hoe het programma kan worden ingebed in het beleid van deze instellingen.

Deel 2: Praktijk

Deel twee van de map is gericht op degenen die het programma gaan uitvoeren. In tien paragrafen vindt u concrete informatie, tips en voorbeelden.

Programma

Om te beginnen zetten we de programmaonderdelen van *JONGleren in het verkeer* op een rij (2.1). Hierbij bespreken we zowel een korte als een uitgebreide programmaversie. In een stappenplan (2.2) kunt u lezen wat er achtereenvolgens moet gebeuren bij de uitvoering van het project.

Gemeente

Als u de gemeente bij het project wilt betrekken, kunt u gebruikmaken van een voorbeeldbrief (2.3) en een checklist voor het eerste gesprek met de gemeente (2.4).

Informatiebijeenkomst voor ouders

In 2.5 vindt u praktische tips voor de voorbereiding van de informatiebijeenkomst voor ouders. Desgewenst kunt u gebruikmaken van voorbeeldteksten voor een uitnodigingsfolder (2.6) en uitnodigingsbrief (2.7) aan de ouders. In 2.8 staat een uitgebreid draaiboek voor de bijeenkomst zelf. Tijdens deze bijeenkomst kunt u gebruikmaken van de DVD (3.5).

Verkeersactiviteiten met peuters

Wij adviseren u om naast de ouderbijeenkomst ook een verkeersweek voor peuters te organiseren. In 2.9 vindt u hiervoor een aantal tips. Er is ook een speciale Materialenkist Peuters ontwikkeld, die u apart kunt bestellen.

Publiciteit

Omdat ook publiciteit in de lokale media kan helpen om uw boodschap te verspreiden, hebben we een aantal tips opgenomen voor het benaderen van de pers (2.10).

Deel 3: Voorlichtingsmaterialen

Het derde deel van de map bevat voorbeeldexemplaren van de voorlichtingsmaterialen die u kunt gebruiken. Deze materialen kunt u apart bestellen via het Regionaal Orgaan Verkeersveiligheid (ROV) in uw provincie (de adressen staan in 3.6).

Wervingsfolder voor gemeenten

Deze folder kunt u gebruiken om de gemeente en lokale instellingen te informeren over *JONGleren in het verkeer*.

Informatiebrochure voor ouders

De brochure bevat praktische tips en informatie over de verkeersopvoeding en veilig vervoer van baby's, dreumesen en peuters. U kunt deze brochure uitdelen tijdens de informatiebijeenkomst voor ouders, maar hem ook 'los' verspreiden.

Groeiwijzer

Een vrolijke meetlat voor aan de muur van de kinderkamer, met praktische tips over verkeersopvoeding van kinderen van 0 tot 12 jaar.

Affiche

Met ruimte om uw activiteiten aan te kondigen.

DVD

Met beelden van verkeersopvoeding die u kunt gebruiken tijdens de ouderbijeenkomst.

Wij wensen u veel plezier met **JONGleren in het verkeer!**

TABBLAD 1

Deel 1: Regie

Voorwoord deel 1

In de periode februari tot november 2003 is door middel van een pilotproject onderzocht welke mogelijkheden er zijn voor het ontwikkelen van een programma voor Permanente Verkeers Educatie voor 0- tot 4-jarigen en hun ouders/verzorgers (PVE 0–4). Het doel was ervaring op te doen met de opzet en uitvoering van het programma, te inventariseren wat kansen, aandachtspunten en belemmeringen kunnen zijn en de (variatie aan) resultaten daarvan vast te leggen. De pilot is uitgevoerd in vier gemeenten, twee in de provincie Utrecht en twee in de provincie Limburg. Zij bestond uit het leggen van contacten op gemeentelijk niveau (wethouder, ambtenaren) voor het verkrijgen van steun en het zoeken naar mogelijkheden voor beleidsmatige inbedding van verkeerseducatieve activiteiten; informeren van en steun verkrijgen bij instellingen voor kinderopvang, peuterspeelzalen en jeugdgezondheidszorg; het in overleg met betrokkenen bepalen van geschikte locaties voor het uitvoeren van concrete activiteiten; enthousiasmeren van leidsters en verpleegkundigen voor het thema verkeerseducatie; ontwikkelen en uitvoeren van een ouderavond verkeerseducatie; stimuleren van ondersteunende activiteiten op deze locaties voor kinderen en ouders/verzorgers; overdragen van ervaring en materiaal aan leidsters en verpleegkundigen; en tenslotte het systematiseren van deze ervaringen

Het resultaat hiervan is dit rapport. Zoals verwacht kon worden is het geen strak format geworden dat simpelweg stap voor stap kan worden gevolgd. Natuurlijk zijn er overeenkomsten tussen diverse gemeenten, maar er zijn ook grote verschillen tussen plaatselijke situaties. In het rapport zal worden verduidelijkt hoe belangrijk het is voor het slagen van dit programma om tijdig de lokale situatie in beeld te krijgen, overeenkomsten en verschillen te ontdekken met andere gemeenten, de mogelijkheden daarvan in te schatten en er gebruik van te maken bij de vormgeving van het programma.

Dankbetuiging

Het pilotproject Permanente Verkeerseducatie voor 0 – 4 jarigen is uitgevoerd in twee gemeenten in de provincie Utrecht, Amersfoort en Soest en in twee gemeenten in de provincie Limburg, Belfeld (gemeente Venlo) en Heerlen. Overal hebben wij veel medewerking gekregen en hebben wij het groeiend enthousiasme van onze gesprekspartners ervaren.

Zonder de bijdrage van wethouders en ambtenaren, medewerkers van de betrokken kinderdagverblijven, peuterspeelzalen en jeugdgezondheidszorg, van begeleidingsdiensten en basisscholen van de gemeenten waarin wij ons pilotproject hebben uitgevoerd, was dit rapport niet geschreven.

Wij bedanken hen allen voor hun inzet en hun actief meedenken, voor hun bereidheid om met Permanente Verkeerseducatie voor 0 – 4 jarigen aan de slag te gaan en voor de intentie die zij hebben uitgesproken, om er in de toekomst mee door te gaan.

Januari 2004

Inleiding deel 1

In het jaar 2003 heeft Sardes in opdracht van de Regionale Organen Verkeersveiligheid (ROV's) Utrecht en Limburg een project uitgevoerd waarin ervaring is opgedaan met de ontwikkeling en uitvoering van een programma voor Permanente Verkeerseducatie voor 0- tot 4-jarigen (PVE 0-4). Het doel van dit project was in enkele gemeenten ervaring op te doen met de PVE-materialen binnen de context van het peuterspeelzaalwerk, kinderopvang en consultatiebureaus. Verder was het doel, ervaring op te doen met de gemeentelijke regie, de wijze waarop ondersteunende instellingen kunnen worden ingeschakeld en de begeleidende rol van het ROV. Tenslotte was de pilot erop gericht inzicht te krijgen in factoren die invoering van PVE 0-4 hierbij op lokaal niveau bevorderen of belemmeren. De ervaringen die tijdens dit project zijn opgedaan, staan beschreven in dit voorliggende rapport.

Het kader van de pilot

Het programma dat voor deze pilot is ontwikkeld, is gericht op enkele kerndoelen PVE 0-4 die zijn vastgesteld in het kader van de landelijke beleidsafspraken van de ROV's. De doelen die aan de aanpak PVE 0-4 ten grondslag liggen, zijn ontleend aan de notitie 'Permanente verkeerseducatie; beleidskader voor een succesvolle invoering van PVE per doelgroep' (Van Betuw en Vissers, 2002). PVE is één van de centrale elementen van het programma 'Duurzaam Veilig'. Het nationaal verkeersveiligheidsplan 'Duurzaam Veilig' werkt aan de drieslag: mens, voertuig, weg. In het verlengde hiervan zijn er provinciale, regionale en gemeentelijke verkeersveiligheidsplannen. De factor 'mens' (gedragsbeïnvloeding) komt hierin vaak minder uitgesproken naar voren dan wat makkelijker te beïnvloeden zaken zoals 'weg' en 'voertuig'. Tegelijkertijd heeft deze factor in het Nationaal Verkeers- en Vervoersplan meer prioriteit gekregen. In PVE is daarom gedragsbeïnvloeding een belangrijk doel in het kader van een integrale aanpak mens en infrastructuur (voertuig, weg).

De kerndoelen voor 0-4 jarigen zijn:

1. alle ouders / verzorgers en andere verkeersdeelnemers zijn zich bewust van hun voorbeeldfunctie richting kinderen en handelen daarnaar,
2. alle ouders / verzorgers en andere verkeersdeelnemers zijn zich bewust van de kwetsbaarheid van kinderen in het verkeer en handelen daarnaar,
3. alle ouders / verzorgers / vervoerders van kinderen hebben kennis ten aanzien van de juiste (en juist gebruik van) kinderbeveiligingsmiddelen (bijvoorbeeld autozitjes en fietszitjes) bij het vervoer van kinderen en handelen daarnaar,
4. alle ouders / verzorgers en intermediairen zijn op de hoogte van de ontwikkelingsstadia (motorisch, zintuiglijk, cognitief) van 0-4 jarigen en weten daar in hun "verkeersopvoeding en verkeersbegeleiding" bij aan te sluiten,
5. alle verkeersdeelnemers zijn op de hoogte van de ontwikkelingsstadia (motorisch, zintuiglijk, cognitief) van 0-4 jarigen en houden daar in hun verkeersgedrag rekening mee.

Deze overeengekomen kerndoelen zijn richtinggevend voor de hieronder ontwikkelde aanpak. Binnen deze aanpak is gekozen voor een beperking van de doelgroep. Het bereiken van alle verkeersdeelnemers in dit kader blijkt niet realistisch. Ouders en verzorgers van kinderen van 0 tot 4 jaar en de begeleiders/sters (intermediairen) van de kinderen op die leeftijd behoren tot de directe doelgroep van deze aanpak. Waar in de kerndoelen sprake is van "alle verkeersdeelnemers", lijkt de beste strategie te zijn om te bevorderen dat in de verkeerseducatie van de overige doelgroepen aandacht wordt besteed aan de specifieke kenmerken van de 0- tot 4-jarigen (zie kerndoel 1, 2 (gedeeltelijk) en 5). Deze doelen zijn in dit project buiten beschouwing gelaten.

De overige kerndoelen, gericht op ouders en verzorgers, zijn "vertaald" naar de mogelijkheden en aangrijpingspunten die de praktijk biedt. Als werkdefinitie / doel is geformuleerd:

1. Een aanzet geven tot het verwerven van inzicht bij ouders over het belang van hun eigen rol als opvoeder, dus ook in de opvoeding in het verkeer.
2. Het geven van inzicht aan ouders in de mogelijkheden en beperkingen van jonge kinderen in het verkeer, gerelateerd aan ontwikkelingsstadia, en de implicaties daarvan voor het verkeersgedrag van kind en ouder.

Vervolgens zijn de kerndoelen geoperationaliseerd in de volgende activiteiten die in de pilotgemeenten zijn uitgevoerd:

- Contacten leggen met gemeenten en instellingen en hen enthousiast maken voor het programma PVE 0-4.
- Een themabijeenkomst van 2 uur, voor ouders / verzorgers met verkeersopvoeding en inzicht in ontwikkelingsfasen als hoofdonderwerpen.
- Een themaweek (-weken) over verkeer voor de kinderen van de deelnemende peuterspeelzalen en kinderdagverblijven.
- Overdracht aan de leidsters van de peuterspeelzalen en kinderdagverblijven en soms ook aan de wijkverpleegkundige van het consultatiebureau van activiteiten en materiaal.
- Beginselafspraken met uitvoerenden en gemeenten over de (mogelijkheden en bereidheid tot) inbedding en continuering van deze activiteiten in de toekomst.

In dit rapport zijn de opgedane ervaringen beschreven en gsystematiseerd. Het is als volgt opgebouwd. In deze inleiding staat beschreven wat de kaders zijn waarbinnen het programma voor permanente verkeerseducatie voor 0- tot 4-jarigen zich beweegt. Vervolgens gaan we in paragraaf 1.1 in op de centrale rol die een ROV speelt bij de introductie en implementatie van het programma in een gemeente. In paragraaf 1.2 komen de stappen aan de orde die achtereenvolgens kunnen worden gezet en introduceren we de betrokken spelers in volgorde van de 'meest waarschijnlijke' opkomst. Paragraaf 1.3 is geheel gewijd aan de gemeente. We gaan met name in op de mogelijke ingangen die de verschillende beleidsterreinen bieden en waarop aangesloten kan worden met PVE 0-4. De laatste paragraaf beschrijft de voorbereiding, ontwikkeling en concrete uitvoering van het programma en de omstandigheden waarmee rekening moet worden gehouden bij de uitvoering.

1.1 De regierol van de ROV's

1.1.1 De regierol in algemene zin

Het brede aandachtsveld PVE is onder de ROV's verdeeld. Voor PVE 0-4 (het begin van de keten) zijn de ROV's Utrecht en Limburg verantwoordelijk. Deze ROV's hebben de opdracht een aanpak voor PVE 0-4 te ontwikkelen en die aanpak vervolgens ter implementatie over te dragen aan de andere ROV's. De ontwikkelde kerndoelen voor PVE 0-4 zijn hierbij richtinggevend.

Het uitgangspunt is dat een ROV binnen de provincie de regiefunctie op het terrein van de PVE 0-4 vervult. Die regiefunctie bestaat er uit dat:

- het ROV de totstandkoming van integrale gemeentelijke en regionale verkeersveiligheidsplannen stimuleert en faciliteert;
- het ROV contacten onderhoudt met gemeentelijke en regionale verkeerscoördinatoren;
- het ROV via de gemeenten aan de uitvoerende instanties (scholen, peuterspeelzalen, kinderdagverblijven) faciliteiten verstrekt ter uitvoering van activiteiten op het vlak van PVE 0-12 en daarmee zorg draagt voor de continuïteit;
- het ROV al naar gelang de situatie per provincie de ondersteuning van de uitvoering van PVE 0-4 vorm geeft, waardoor nieuwe ontwikkelingen en vragen op het vlak van PVE 0-4 aan het licht kunnen komen;
- het ROV gemeenten in staat stelt PVE 0-4 in de lokale verkeersveiligheidsplannen en in het lokale jeugdbeleid te verankeren, bij voorkeur als onderdeel van PVE van 0-12 jaar;
- het ROV er zorg voor draagt dat de kerndoelen voor PVE 0-4 daarbij richtinggevend zijn voor gemeenten en betrokken uitvoerende instellingen.

De regierol zoals hierboven beschreven, komt neer op het nemen van initiatief, het ondersteunen van ontwikkelingen die in gang zijn gezet en het optreden als procesbegeleider voor de gemeente. Een ROV heeft tot taak in de provincie het thema verkeerseducatie vorm te geven. Dit thema heeft hoge prioriteit als het gaat om het bevorderen van de verkeersveiligheid. Bij het tot stand brengen van een samenhangend geheel van educatieve activiteiten voor kinderen van 0-4 en hun ouders en verzorgers zijn diverse ingangen denkbaar. In dit rapport worden, zoals gezegd, de ROV's beschouwd als de initiatiefnemers en trekkers van PVE voor 0-4. Dat is geen nieuwe rol voor het ROV.

Voor een aantal andere doelgroepen wordt die rol nu al ingevuld.

ROV's beschikken in veel gevallen al over een expliciete aanpak van verkeerseducatie, met name als het gaat om de doel/leeftijdsgroep schoolgaande kinderen. Zij voeren de educatieve activiteiten natuurlijk niet zelf uit, maar schakelen in de meeste gevallen de schoolbegeleidingsdiensten in voor begeleiding bij de organisatie en uitvoering. Verkeersonderwijs maakt deel uit van het onderwijsprogramma op de basisschool. In de kerndoelen voor het primair onderwijs zijn twee doelen opgenomen die betrekking hebben op verkeersonderwijs, welke zijn geoperationaliseerd in de gebruikte verkeersmethoden (Betuw en Visser, 2002, pag. 15).

Het ligt voor de hand dat school- en onderwijsbegeleidingsdiensten in het verlengde hiervan ook een rol gaan spelen voor de doelgroep 0- tot 4-jarigen. In een aantal regio's gebeurt dat nu al. Van de daar opgedane ervaringen kunnen andere ROV's gebruikmaken.

1.1.2 De routekaart voor PVE 0 - 4

Om het programma voor de Permanente Verkeerseducatie voor 0-4 jarigen en hun ouders en verzorgenden in alle gemeenten van de regio te implementeren, zal het ROV mogelijk hulp van derden in willen roepen. In deze paragraaf beschrijven we de route die een ROV kan afleggen om zijn initiërende, coördinerende en regisserende rol te vervullen. Het is zinvol de implementatie hiervan per regio en in projectvorm aan te pakken.

De start

- Zoeken naar en contracteren van een begeleidende organisatie die in opdracht van en gefinancierd door het ROV de activiteiten verder uitvoert.

Hierbij liggen in principe twee wegen open. Het gaat er natuurlijk om dat de betreffende organisatie bekend is met en ervaring heeft op het educatieve terrein. Het ligt dan voor de hand de blik te richten op onderwijs- en schoolbegeleidingsdiensten (OBD / SBD). Toch is het ROV niet tot deze organisaties veroordeeld. Een andere mogelijkheid is namelijk om contacten te leggen met regionale welzijns- of gezondheidskoepels. Provinciale welzijnsorganisaties hebben veelal een afdeling trainingen en deskundigheidsbevordering die oudercursussen geeft. Ook hebben deze organisaties vaak een goede ingang in de wereld van het peuterspeelzaalwerk.

Plaatselijke of regionale organisaties die zich bezighouden met opvoedings- en ouderondersteuning, zoals het Bureau Jeugdzorg, zijn goed in staat om de ouderbijeenkomsten – waar de ouderbijeenkomsten in het kader van PVE onder vallen – in het bredere verband van opvoedingsvraagstukken te plaatsen.

- Het opstellen van een projectplan

In een projectplan (vgl. Wijnen e.a., 2001) kan met behulp van dit rapport een aanpak worden uitgewerkt, nauwkeurig toegesneden op de regionale omstandigheden. Het ROV zorgt ervoor dat hierin duidelijke uitspraken worden gedaan over de precieze opdracht, de doelstellingen, activiteiten, fasering en budget. Zij beschikt zo over de nodige sturings- en controle-elementen voor de bewaking van tijd, geld, doel en kwaliteit van de activiteiten.

De route

- In principe gaat het hier om het uitvoeren door de ondersteunende organisatie van de in de paragrafen 1.2, 1.3 en 1.4 gedetailleerd beschreven stappen. Zoals gezegd, een projectaanpak ligt het meest voor de hand. Dat wil zeggen dat een gemeente of niet te omvangrijke regio als apart project wordt beschouwd en dat daar alle stappen achtereenvolgens worden gezet. Het gaat hierbij om:

- Introductie.
- Opbouwen van een netwerk (of gebruiken van een bestaand netwerk).
- Voorbereiden van het programma op het uitvoerend niveau.
- Uitvoeren en overdracht van het programma.

- Het ROV opent deuren door gebruik te maken van haar netwerk. Het ROV kan de ondersteunende organisatie introduceren bij belangrijke contactpersonen en/of sleutelfiguren.

- Het ROV bewaakt de voortgang middels bespreking van de regelmatige tussentijdse rapportage (mondeling en/of schriftelijk) van de ondersteunende organisatie.

De aankomst

- Na de implementatie is het van belang dat gemaakte afspraken voor uitvoering van het programma in de toekomst worden nagekomen en in beleid van gemeenten worden verankerd.
- Het ROV neemt maatregelen die de consolidatie en continuïteit van het programma bevorderen, zoals: netwerkbijeenkomsten voor ambtenaren en ondersteunende diensten; verstrekken van informatie over benodigd materiaal; eventueel subsidiëren van de aanschaf ervan; verspreiden van informatie via de website; het periodiek organiseren van een studiedag of andere inhoudelijke activiteit voor gemeenten.

1.2 Stappen: een beschrijving van opeenvolgende activiteiten, ingangen en actoren

Is de route die moet worden afgelegd in het voorgaande deel in grote lijnen besproken, in deze paragraaf bespreken we uitgebreid de stappen die achtereenvolgens genomen kunnen worden bij het opzetten en uitvoeren van het programma PVE 0-4. De betrokken instanties, instellingen en functionarissen zullen daarin de revue passeren. Omdat de gemeente een centrale rol speelt in de aanpak van PVE 0-4 gaan we in paragraaf 1.3 apart in op de wijze waarop de gemeente betrokken wordt.

Het eerste initiatief

Het vragen van aandacht binnen een gemeente voor permanente verkeerseducatie gebeurt meestal door of namens een actief ROV. Afhankelijk van de lokale en wijkomstandigheden kunnen ook ouders of instellingen voor 0- tot 4-jarigen het initiatief nemen om aandacht te vragen voor PVE 0-4. In de meeste gevallen zal het hierbij gaan om verkeersproblemen in de buurt of om de veiligheid en/of bereikbaarheid van een peuterspeelzaal, kinderdagverblijf of basisschool. Voor het ROV is het zaak alert te zijn op dergelijke signalen en ze tijdig op te pakken.

Stap 1: Benaderen van begeleidende instanties

Zoals hiervoor bij de introductie van de routekaart al is aangegeven, kunnen begeleidingsinstanties in opdracht van een ROV een project PVE 0-4 uitvoeren. De voornaamste taak is om het programma PVE 0-4 te implementeren in de betreffende gemeente of regio. Eerder is beschreven dat er meerdere keuzemogelijkheden zijn voor een ROV, elk met eigen accenten en sterkere kanten. Diverse aspecten kunnen in die afweging een rol spelen.

De kracht van een begeleidingsinstantie als een schoolbegeleidingsdienst ligt in het ontwikkelen van een aanpak 0-4 voorafgaand aan en voorbereidend op de aanpak voor kinderen van de basisschoolleeftijd. De schoolbegeleidingsdienst zou zo een doorgaande lijn in de PVE van 0-12 jaar kunnen vormgeven. Aan de andere kant is voor een schoolbegeleidingsdienst het werken met uitvoerende instellingen zoals peuterspeelzalen en kinderdagverblijven vaak een nieuw terrein. Per regio of provincie kan de mate waarin schoolbegeleidingsdiensten daar ervaring mee hebben, verschillen. Provinciale welzijnsorganisaties hebben veelal een afdeling trainingen en deskundigheidsbevordering waar een pool van freelancers oudercursussen geeft. Ook hebben

deze organisaties vaak een goede ingang in de wereld van het peuterspeelzaalwerk. Ook als zij niet altijd direct ingezet worden bij het opzetten van het programma PVE 0-4, is het in het kader van de continuïteit van het project wel van belang om de interesse van welzijnsorganisaties voor PVE 0-4 in een vroegtijdig stadium te wekken. Thuiszorgorganisaties en GGD's hebben vanzelfsprekend nauwe contacten met een van de beoogde partners, de consultatiebureaus. Daarnaast beschikken deze organisaties over het algemeen over een ervaren educatieve staf, die vertrouwd is met het fenomeen oudercursussen op een breed gebied van veiligheid, verzorging en opvoeding. Een ander sterk punt is dat GGD-functionarissen vaak goed bekend zijn in gemeentelijke netwerken.

Stap 2: Contact met de gemeente

Aan het begin van het proces wordt contact gelegd met één of meerdere gemeenten. Het ligt voor de hand dat het ROV zeker in dit beginstadium intensief meewerkt en gebruik maakt van bestaande contacten en netwerken. De gemeente speelt immers een cruciale rol in de vorming van draagvlak, het aanboren van de netwerken en het waarborgen van de continuïteit. Commitment van de verantwoordelijke wethouder(s) is van grote betekenis. Bij het leggen van contacten is het dus van belang dat het ROV en de begeleidende instantie nauw samenwerken. De introductie bij de gemeenten kan op heel verschillende wijzen verlopen.

Kiezen van een ingang

Vooraf wordt een inschatting gemaakt welke ingang het meest kansrijk lijkt: de portefeuille Verkeer of de portefeuille Onderwijs/Welzijn. Meestal zijn er wel informanten of sleutelfiguren te vinden die hierover kunnen adviseren. Als dat niet het geval is, wordt in een (telefoon)gesprek met het hoofd van één van beide afdelingen wel duidelijk welke ingang het meest voor de hand ligt. Dit blijkt per gemeente te verschillen. Er kan nauwe samenwerking bestaan tussen afdelingen met betrekking tot dit thema, maar het komt ook voor dat de taken zijn verdeeld. Soms is dit zelfs zo sterk het geval, dat de afdelingen van elkaars activiteiten niet op de hoogte zijn.

In een oriënterend telefoongesprek, bij voorkeur met het hoofd van de afdeling verkeer of het hoofd van de afdeling welzijn, wordt het onderwerp geïntroduceerd, de belangstelling gepolst en wordt een brief aangekondigd waarin de voorgestelde aanpak is uiteengezet (zie 2.3). Korte tijd na het versturen van de brief wordt telefonisch contact opgenomen en - indien de gemeente interesse blijkt te hebben - een afspraak gemaakt met het hoofd van de afdeling Verkeer en/of van de afdeling Onderwijs en Welzijn. Meestal is bij het daarop volgende gesprek ook een ambtenaar van de betreffende afdeling aanwezig.

Het kennismakingsgesprek

In het kennismakingsgesprek (zie ook 2.4) met de functionarissen van de gemeente worden het belang en de voorgestelde aanpak van PVE 0-4 toegelicht. De bereidheid van de gemeente om een actieve rol te spelen en de plaatselijke situatie worden verkend. Ook de rol van de gemeente en die van de instellingen worden belicht. Het is daarbij voor de implementatie en het waarborgen van de continuïteit van belang open te staan voor lokale initiatieven waarbij kan worden aangehaakt. Hierbij kan gedacht worden aan de wijze waarop in een gemeente de wijkorganisaties zijn opgezet, aan een specifieke werkwijze in een provincie zoals het bestaan van het fenomeen verkeersarrangementen in Limburg en aan bestaande netwerken of samenwerkingsverbanden van peuterspeelzalen, kinderdagverblijven en consultatiebureaus, apart in een Brede School-verband.

Ook een toekomstige verandering (bouw van een breed educatief centrum) of een recente gebeurtenis, zoals een ernstig verkeersongeval, kan voor een gemeente aanleiding vormen aandacht te besteden aan PVE 0-4.

In het gesprek wordt ook naar voren gebracht dat het niet gaat om een eenmalige activiteit, maar dat het de bedoeling is dat het programma in de toekomst met regelmaat wordt uitgevoerd. Voor het ROV heeft dit aspect een hoge prioriteit. Ziet de gemeente het als een eenmalige gebeurtenis of is zij bereid er een vervolg aan te geven? Dat betekent dat er aan enkele voorwaarden binnen de gemeente moet zijn of worden voldaan, zoals:

- politieke bereidheid om te onderzoeken of PVE 0-4 ingebed kan worden in jeugd- en/of verkeersbeleid;
- bereidheid bij de gemeenten om hierbij desgewenst de regierol te vervullen;
- (een aanzet voor) lokaal verkeersbeleid (een nota of een concept);
- (een aanzet voor) lokaal jeugdbeleid (idem);
- aanwezigheid van een (deel van het) netwerk, of de mogelijkheid een netwerk van de grond te krijgen, waaraan kinderdagverblijven, peuterspeelzalen, consultatiebureau, basisscho(o)l(en) en vertegenwoordiger(s) van de gemeente deelnemen (bijvoorbeeld een netwerk van Voor- en Vroegschoolse Educatie).

Aan het einde van het gesprek worden vervolgfafspraken gemaakt.

Stap 3: Benaderen van de 'primaire' instellingen

Nadat de lokale situatie in kaart is gebracht, kiest de gemeente een wijk waar een ouderbijeenkomst georganiseerd gaat worden. Bij de keuze voor een wijk kunnen verschillende motieven een rol spelen. Wellicht heeft een gemeente een specifieke doelgroep op het oog die zij wil bereiken, bijvoorbeeld allochtone ouders of juist tweeverdieners met jonge kinderen. Het kan ook zijn dat er een concrete aanleiding is in de betreffende buurt, zoals de opening van een brede school of een onveilige verkeerssituatie. Tenslotte kan het voorkomen dat ouders de gemeente hebben benaderd met de vraag om in hun wijk aandacht aan verkeersveiligheid te besteden.

Wanneer de keuze voor een wijk is gemaakt, is het van belang om samen met de gemeente de 'sociale kaart' van de wijk in beeld te brengen. Hoe is de wijk samengesteld? Hoeveel jonge kinderen wonen er? Welke voorzieningen voor jonge kinderen zijn er? Hoe staat het met de verkeersveiligheid in deze wijk?

Op grond van de uitkomsten daarvan wordt besloten wie de geschikte partners zijn om een ouderbijeenkomst te organiseren. Dikwijls zal de keuze op een instelling voor kinderopvang of een peuterspeelzaal vallen. Ook is het van belang om in dit stadium andere en verwante voorzieningen bij het project te betrekken, zoals het consultatiebureau, de onderwijsbegeleidingsdienst, 3VO en de wijkpolitie. Ook 'verkeersouders' kunnen benaderd worden. Zij vormen de brug tussen ouders, basisschool en derden (gemeente, politie, 3VO, wijkverenigingen e.d.) als het gaat om de verkeersveiligheid van de kinderen. Verkeersouders praten mee binnen de school over de mogelijke verbetering van deze verkeersveiligheid. Zij worden op hun beurt ondersteund door 3VO.

Stap 4: Gesprekken met de medewerkers van de instellingen

De gemeente vervult een belangrijke rol bij het leggen van de eerste contacten met de voorzieningen in de wijk en heeft ook het beste zicht op de wijze waarop dit aangepakt kan worden. Zo zal het contact met de peuterspeelzaal veelal verlopen via de stichting of organisatie waar het peuterspeelzaalwerk onder valt en zal allereerst de coördinator of directie aangesproken moeten worden. Voor de kinderopvang geldt ook dat eerst contact gelegd dient te worden met de directie of coördinator van de instelling waar het betreffende kinderdagverblijf onder valt. Het consultatiebureau valt ofwel onder de GGD ofwel onder een stichting Thuiszorg.

Veel instellingen voor peuterspeelzaalwerk en kinderopvang zoeken naar thema's om te bespreken tijdens ouderavonden. PVE 0-4 kan zo'n thema zijn. Ook is het mogelijk om aansluiting te zoeken bij bestaande lopende programma's, zoals cursussen Nederlands als tweede taal en opvoedingsondersteuningsprogramma's. In veel gemeenten bestaan lokale platforms voor opvoedingsondersteuning en ontwikkelingsstimulering. Vanuit deze samenwerkende organisaties kan het thema PVE 0-4 worden opgepakt.

Wanneer alle relevante betrokkenen op de hoogte zijn gesteld en/of het groene licht hebben gegeven, kan een overleg plaatsvinden over de daadwerkelijke invulling en organisatie van de bijeenkomsten. Hierbij zijn de professionals aanwezig, eventueel hun leidinggevende(n) en vertegenwoordigers van de gemeente.

We onderscheiden op het 'speelveld' PVE 0-4 verschillende actoren die in een drietal lagen zijn te onderscheiden. Het speelveld wordt hieronder schematisch weergegeven.

Begeleidende instelling				
lokaal niveau	gemeente			
instellingen (primaire)	kinderopvang	peuterspeelzaal	consultatiebureau	overige instellingen Politie GGD Bureau Jeugdzorg 3VO
	leidsters	leidsters	verpleegkundigen	

1.3 De centrale rol van de gemeente

1.3.1 Inleiding

Vanwege de speciale plaats die de gemeente inneemt in dit zich ontwikkelende geheel van instellingen en personen die zich rondom het thema PVE 0-4 beginnen te organiseren, wordt een aparte paragraaf gewijd aan de centrale rol van de gemeente. Het staat als een paal boven water dat inbedding van PVE 0-4 in een samenhangend geheel van activiteiten niet zal lukken als die activiteiten niet een plaats krijgen in gemeentelijk beleid. Daarmee wordt dan een zekere waarborg gecreëerd voor continuïteit van PVE 0-4. Het is immers van belang dat de activiteiten voor de peuters en die voor de ouders met een zekere regelmaat worden herhaald.

Er zijn meerdere beleidsterreinen die raakvlakken hebben met verkeerseducatie. In de loop van het proces zal vroeger of later zichtbaar worden, welke ingangen in een specifieke gemeente het meest vruchtbaar zijn. Vanuit haar positie, wat meer op afstand, zal het ROV in de voortgangsgesprekken met de begeleidende organisatie voortdurend alert zijn op mogelijke aanknopingspunten voor structurele en beleidsmatige inbedding van PVE 0-4.

Gemeenten kunnen in de loop van het proces gestimuleerd worden zelf PVE 0-4 als speerpunt in het lokale verkeersveiligheidsbeleid of als onderdeel van het lokale jeugdbeleid aan te merken. Hiertoe kan een gemeente binnen verschillende beleidskaders naar ingangen en aanknopingspunten zoeken. Een aantal voorbeelden hiervan zijn hieronder uitgewerkt.

Op deze wijze kan de gemeente vorm geven aan haar lokale regiefunctie en geeft zij aan het thema verkeerseducatie als deel van haar beleidsverantwoordelijkheid te zien. Ook kunnen gemeenten in hun regio op het vlak van PVE 0-4 samenwerken.

In deze paragraaf wordt een breed scala van mogelijke ingangen geschetst. Het is mogelijk verbindingen tussen beleidskaders te leggen aan de hand van thema's, zoals huisvesting, veiligheid in de buurt of wijk, of een sluitende aanpak in het jeugdbeleid. Bij het opzetten van activiteiten PVE 0-4 kan worden aangesloten bij een of meer van deze thema's binnen de diverse beleidsterreinen.

1.3.2 Verkeersveiligheidsbeleid / integraal verkeersbeleid

Gemeenten beschikken over een verkeerscoördinator, die actief is op het terrein van de infrastructuur en in veel gemeenten ook op het vlak van de verkeerseducatie. De verkeerswethouder onderhoudt de contacten met de regio en met het ROV.

De gemeente c.q. de verkeerscoördinator kan het geldende verkeersveiligheidsplan bezien op het belang van PVE en in het bijzonder op het belang dat aan PVE 0-4 wordt gehecht. Niet elke gemeente heeft al een geactualiseerd verkeersveiligheidsplan. In dat geval zijn genoeg mogelijkheden om PVE 0-4 in de beleidsvoorbereiding mee te nemen. Aandacht moet worden besteed aan de verhouding tussen de ROV-kerndoelen van PVE 0-4 en de doelen van het lokale verkeersbeleid. Soms heeft een gemeente behoefte aan wat profilering en actie op het terrein van verkeerseducatie. PVE 0-4 kan hierbij als ingang dienen. De uitdaging voor een gemeente, zowel verkeerswethouder als verkeerscoördinator, ligt in het zoeken naar de punten en inhoudelijke thema's waarmee verkeerseducatie met het jeugdbeleid verbonden kan worden en hecht in het lokale beleid kan worden verankerd. De gemeentelijke regiefunctie op het terrein van

PVE kan hiermee goed gestalte krijgen. Een wethouder die beide terreinen van verkeer en educatie bestrijkt heeft hier een duidelijk voordeel. In andere gevallen is het van belang de verantwoordelijke wethouders met elkaar over dit thema in gesprek te brengen.

1.3.3 Veiligheidsbeleid algemeen

De vraag kan worden gesteld of verkeerseducatie in het brede veiligheidsbeleid van de gemeente past. De ervaring leert dat het veiligheidsbeleid in afzonderlijke gemeenten nogal van elkaar verschilt. Het is dus relevant om te onderzoeken welke accenten er - wellicht noodgedwongen - gelegd worden. Zo is in sommige Limburgse grensgemeenten het veiligheidsbeleid voor ongeveer 90% drugsbeleid en staat het algemene veiligheidsbeleid relatief los van beleid met betrekking tot verkeersveiligheid.

1.3.4 Onderwijs- en welzijnsbeleid / integraal jeugdbeleid

In het licht van deze beleidsterreinen zijn diverse insteken denkbaar. Gemeentelijk onderwijsbeleid kent in elk geval de volgende aspecten: onderwijsachterstandenbeleid (waaronder VVE), opvoedingsondersteuning, schoolloopbaan, huisvesting en (sociale) veiligheid.

Jeugdbeleid

De gemeente kan PVE 0-4 benoemen als speerpunt in het jeugdbeleid. De meeste gemeenten hebben een beleidsnota over het lokale jeugdbeleid opgesteld. De vraag kan worden gesteld hoe de kerndoelen PVE 0-4 zich verhouden tot de doelen van het lokale jeugdbeleid. In dit kader kan ook aandacht worden besteed aan de veiligheidssituatie in wijken en buurten. Daarop kan dan worden aangesloten. Mocht er in deze nota niet direct een verbinding worden gelegd met de verkeerseducatie, dan kan er toch een link worden gelegd door aan te haken bij de opvoedende rol die ouders hebben. De gemeenten zullen in hun nota's als regel de ouders willen ondersteunen bij het opvoeden van hun kinderen. Er kan dus worden aangehaakt bij het beleid voor opvoedingsondersteuning en ontwikkelingsstimulering, waarbij instellingen voor peuterspeelzaalwerk en kinderopvang kunnen worden ingeschakeld. Zodra een gemeente PVE 0-4 als belangrijk aandachtspunt ook voor uitvoerende instellingen aanmerkt, kan deze gemeente een beroep doen op deze instellingen om PVE 0-4 uit te voeren en daartoe de financiële middelen verstrekken. Hierbij kan een gemeente uit diverse bronnen putten; de eigen financiële middelen, voortvloeiend uit het jeugdbeleid, het aanwenden van middelen uit het budget voor verkeersveiligheid, het inzetten van gelden uit het budget voor de veilige school, het opnemen van PVE 0-4 in het maatwerkdeel van het basistakenpakket van de jeugdgezondheidszorg. Samenwerking met het onderwijsveld ligt hierbij voor de hand. PVE 0-4 is bovendien een thema waarmee een gemeente haar verantwoordelijkheid voor alle 0-4 jarigen, niet alleen voor kinderen uit risicogroepen, voor het voetlicht kan brengen.

Huisvesting

De huisvesting van scholen, peuterspeelzalen en kinderdagverblijven heeft raakvlakken met de infrastructuur: hierbij kan worden gedacht aan de toegang (bijvoorbeeld de plaats van de ingang ten opzichte van de openbare weg) en ook aan de inrichting en het gebruik van de wegen van en naar de instelling of de school. Intensief spitsverkeer, het gebruik van deze wegen door vrachtverkeer, de aan- of afwezigheid van fietsstroken, in- en

uitstapmogelijkheden; stuk voor stuk zijn het aanknopingspunten voor koppeling van verkeersbeleid aan beleid voor onderwijs en welzijn.

Veilige school

De veilige school is op zich al een breed begrip en verwijst niet alleen naar sociale veiligheid (omgangsvormen op school), maar ook naar fysieke veiligheid (bijvoorbeeld speeltoestellen en brandveiligheid). Toch is het mogelijk de insteek verder te verbreden naar de omgeving van de school en daar weer toe te spitsen op verkeersveiligheid en verkeerseducatie.

Brede School

In veel gemeenten ontstaan Brede Scholen. Een Brede School is een school die zich duidelijk positioneert tegenover ouders, de buurt en instellingen in de buurt. Een Brede School werkt programmatisch samen met welzijnswerk en culturele en sportorganisaties. Een Brede School biedt ook vaak onderdak aan diverse voorzieningen voor kinderen, zoals peuterspeelzaalwerk en kinderopvang. PVE 0-4 is een thema dat naadloos past in de benadering van de Brede School.

VVE

Op het snijvlak van onderwijs- en welzijnsbeleid bevindt zich het beleidsterrein van onderwijsachterstanden. Veel peuterspeelzalen zijn betrokken bij activiteiten rondom Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE). VVE is sinds enige jaren een nieuw beleidsterrein voor de meeste gemeenten. Het beoogt de doorgaande (ontwikkelings- en leer)lijn van 2-6 jarigen op zowel de peuterspeelzaal als in de onderbouw van de basisschool te realiseren. In VVE wordt peuterspeelzaalwerk (welzijn) verbonden aan het onderwijs. PVE 0-4 activiteiten kunnen (als onderdeel van of als aanvulling op VVE-activiteiten) worden uitgevoerd en aangeboden. In het VVE-programma Piramide wordt expliciet aan het onderwerp verkeersveiligheid voor 2-4 jarigen aandacht besteed.

Opvoedingsondersteuning

In het aanbod aan opvoedingsondersteuning aan ouders individueel of in groepsverband kan een educatief aanbod aan PVE 0-4 worden opgenomen en toegevoegd.

Opvoedingsondersteuning wordt meestal vanuit een netwerk van onderwijs, welzijn en gezondheidszorg aangeboden, al dan niet op aanvraag van individuele ouders.

Ook worden vaak voor ouders cursussen georganiseerd om hun eigen rol te versterken. PVE 0-4 kan hierop aansluiten.

Buurtgericht werken

Veel instellingen werken buurtgericht in samenwerking met diverse gemeentelijke diensten. Het welzijnswerk in de buurt kan activiteiten voor PVE 0-4 gaan oppakken. De verbinding met de concrete verkeerssituatie is goed aan te brengen.

1.3.5 Integratiebeleid

In het verkeer vormen jonge allochtone kinderen vaak een risicogroep. Allochtone ouders bereiden hun kinderen niet altijd goed voor op deelname aan het verkeer. Om allochtone ouders te bereiken is het vaak nuttig om intermediaire personen en personen uit de doelgroepen in te schakelen. In de uitvoering van PVE 0-4 activiteiten voor allochtone ouders moet nadrukkelijk aandacht worden besteed aan de wijze waarop zij worden bereikt en uitgenodigd tot deelname.

Het zou in veel gevallen aan te bevelen zijn om de 'informatiebijeenkomst voor ouders' (zie 2.8) onderdeel te maken van het inburgeringstraject.

1.3.6 Gezondheidsbeleid

Maatwerk in het basistakenpakket jeugdgezondheidszorg

Het gemeentebestuur is verantwoordelijk voor de integrale jeugdgezondheidszorg (JGZ) in de gemeente. In dit verband is er inhoudelijke en - als de politieke wil aanwezig is - financiële ruimte om voor risicogroepen aanvullende activiteiten te ontwikkelen in consultatiebureaus. Hier ligt een aanknopingspunt voor PVE 0-4, vaak in het verlengde van de voorlichting die de JGZ 0-4 aan ouders verstrekt over veiligheid in en om het huis. Aansluitend op de ontwikkelingen in de JGZ (nu: 0-19) en de daarbij behorende zogeheten doorgaande lijn, liggen er wellicht ook plaatselijk mogelijkheden voor PVE-activiteiten. Aan de doorgaande ontwikkelingslijn van kinderen wordt veelal vormgegeven in netwerken van uitvoerende en begeleidende instellingen; het aanbod van deze instellingen wordt op elkaar afgestemd. Het volgen van de ontwikkeling van kinderen is hierbij een belangrijk aandachtspunt. Activiteiten voor ouders en kinderen op het terrein van PVE 0-4 kunnen in dat verband worden aangeboden, waarbij mogelijk de expertise van GGD en JGZ ingezet kunnen worden.

1.3.7 Welke ingang kan de gemeente benutten?

Er zijn diverse insteken mogelijk aan de hand waarvan een aanpak kan worden ontwikkeld om te bewerkstelligen dat PVE 0-4 (hoog) op de agenda van beleidsmakers en instellingen komt te staan.

Waar ligt het zwaartepunt?

Al naar gelang de lokale omstandigheden zijn er tenminste twee ingangen te kiezen, waarbij ook een combinatie van ingangen tot de mogelijkheden behoort. Een eerste ingang die actoren (ouders, instellingen) kunnen kiezen is de concrete verkeerssituatie in de woonomgeving en de veiligheid van de routes die vanuit huis naar diverse relevante voorzieningen (kinderopvang, peuterspeelzaal, consultatiebureau) voeren. De centrale vraag hierbij is: welke knelpunten doen zich hier voor? Welke gemeentelijke diensten en wijkorganisaties zijn hierbij betrokken? Wat is hun beleid? Waar raken de betrokken beleidssectoren elkaar? Is er politieke steun (vanuit de gemeenteraad) om die concrete verkeerssituatie te verbeteren? In Limburg worden deze vragen opgepakt in zogeheten Verkeersarrangementen. Door rondom een concreet verkeersprobleem samen met alle belanghebbende partijen de oplossingen vast te stellen, ontstaat een groot draagvlak voor die maatregelen, op het gebied van infrastructuur, handhaving en verkeerseducatie.

Een tweede ingang is het verkeersgedrag van ouders. Veel instellingen hanteren gedragsregels voor de wijze van 'halen en brengen' van kinderen door ouders; wellicht is het mogelijk die aan te scherpen. In veel instellingen voor kinderopvang en in veel peuterspeelzalen zijn het haal- en brenggedrag en de onveilige situaties die hiervan het gevolg zijn, regelmatig terugkerende thema's.

Slutfiguren

Veel gemeenten beschikken over ambtelijke voorposten in wijk of buurt. Deze voorposten hebben vaak goede contacten met de betrokken gemeentelijke diensten en kunnen snel op gesignaleerde problemen inspringen. Ook zijn zij goed op de hoogte van toekomstige veranderingen in de woonomgeving, die bijvoorbeeld gevolgen kunnen hebben voor de veiligheid van de route tussen thuis en voorziening. In veel gemeenten zijn bovendien verkeersouders en 3VO-afdelingen actief die betrokken zijn bij acties voor veilige schoolroutes. Deze kunnen ouders van jonge kinderen die de veiligheidssituatie in de buurt willen verbeteren van dienst zijn. Buurtwelzijnsorganisaties kunnen ook hun diensten aan ouders of instellingen voor peuterspeelzaalwerk en kinderopvang aanbieden.

Gebruiken van het momentum

Welke 'natuurlijke' aanleidingen zijn er om bij aan te haken voor PVE 0-4? Een mogelijkheid is bijvoorbeeld het aanbod van een consultatiebureau om voorlichting over hulpmiddelen (auto- en fietszitjes) te geven tijdens een ouderavond op de peuterspeelzaal. Er zijn goede inhoudelijke argumenten beschikbaar (zie boven) om een hoge prioriteit voor PVE 0-4 in het bestaande jeugd- en/of verkeersbeleid op te baseren. Deze argumenten kunnen ertoe bijdragen dat de in eerste instantie vaak wat lacherige sfeer omslaat in het enthousiasme van diverse betrokkenen. Naast een goede inhoudelijke argumentatie speelt de beschikbaarheid van een concreet cursuspakket voor ouders een duidelijke rol. Veel instellingen hebben immers behoefte aan een zinvolle invulling van ouderavonden.

1.3.8 Hoe kunnen de omstandigheden helpen (in positieve zin)?

Als het zwaartepunt is gekozen, duidelijk is waar ondersteuning kan worden gezocht en gezocht wordt naar een goede verankering van PVE 0-4, kunnen diverse hulpbronnen worden ingeschakeld.

- Op goede contacten met bestaande relaties, zoals de schoolbegeleidingsdienst, kan worden voortgebouwd. Via de schoolbegeleidingsdienst zijn mogelijkheden tot vervolg aanwezig.
- Aansluiten bij een nieuw initiatief als de oprichting van een Brede School biedt nieuwe mogelijkheden om de huidige activiteiten voor ouders en kinderen naar de leeftijdsfase 0-4 uit te breiden.
- Instellingen vragen om een goede invulling van oudercontacten; de informatiebijeenkomst voor ouders (2.8) kan in deze vraag voorzien.
- Activiteiten voor PVE 0-4 kunnen in het verlengde van de 3VO-campagne 'De scholen zijn weer begonnen' worden aangeboden.
- Een enthousiast oudercomité dat met PVE 0-4 aan de slag wil, is een prima aanknopingspunt.

- Voor de signalering van problemen op het terrein van verkeersveiligheid rond school, andere voorzieningen en huis zijn korte lijnen tussen ambtelijke voorpost of buurtcontactambtenaar en de gemeente een voorwaarde. In veel gemeenten zijn dergelijk voorzieningen aanwezig.

1.3.9 Hoe kunnen de omstandigheden helpen (in negatieve zin)?

In sommige situaties kan een tekortschietende verkeersveiligheidssituatie een aanleiding zijn om te komen tot een aanpak PVE 0-4.

Ook vanuit het idee dat de gemeente ook jeugdbeleid moet voeren in wijken die niet direct gekenmerkt worden door sociale en achterstandsproblemen, kan PVE 0-4 aandacht krijgen. Het principe van de verdelende rechtvaardigheid wordt dan toegepast.

1.4 De uitvoerende instanties

1.4.1 Inleiding

Het zwaartepunt is gekozen, het is duidelijk waar ondersteuning kan worden gezocht binnen het beleid en op welke wijze een goede verankering van 'verkeerseducatie voor 0- tot 4-jarigen' plaats kan vinden. Ook is bepaald in welke gemeente en in welke wijk/ buurt er aandacht geschonken zal worden aan het onderwerp. Dan is het tijd voor de volgende stap: het vinden van een geschikte organisatie en locatie om de activiteiten uit te voeren. Gezien de doelgroep, ouders en verzorgers van kinderen van 0 tot 4 jaar, ligt het voor de hand te kiezen voor kinderopvang, peuterspeelzaal en/of consultatiebureau, omdat de ouders van kinderen in de betreffende leeftijdsgroep daar te vinden zijn. In dit hoofdstuk bespreken we welke activiteiten achtereenvolgens nodig zijn om te komen tot een ouderbijeenkomst, beschrijven we de theoretische uitgangspunten die gehanteerd zijn bij de ontwikkeling ervan en geven we aan hoe een dergelijke bijeenkomst eruit kan zien.

1.4.2 Contacten intermediaire instellingen

In overleg met de gemeente en andere relevante betrokkenen wordt bepaald welke organisaties en personen benaderd worden voor het uitvoeren van een ouderbijeenkomst.

Het peuterspeelzaalwerk valt doorgaans onder een aparte stichting. Dat kan een stichting welzijn zijn of een stichting kindercentra, afhankelijk van de wijze waarop dit in een gemeente is georganiseerd. De gemeente kan ingeschakeld worden voor het leggen van de eerste contacten.

Kinderopvang (kinderdagverblijf, halve dagopvang) wordt in de meeste gemeenten aangeboden door commerciële organisaties, veelal zijn deze gemeenteoverstijgend. Het consultatiebureau valt doorgaans onder een Stichting Thuiszorg, maar kan ook onder de GGD vallen.

Tijdens één of meerdere bijeenkomsten met vertegenwoordigers van de betreffende instellingen wordt vastgesteld wanneer en waar de ouderbijeenkomst en de themaweek worden uitgevoerd, wie ervoor worden uitgenodigd en wordt een taakverdeling gemaakt (zie ook 2.2 en 2.5).

1.4.3 Werving van ouders (zie ook 2.5)

Een belangrijk aandachtspunt voorafgaand aan het uitvoeren van een ouderbijeenkomst is de werving van de doelgroep. Er moeten immers voldoende ouders zijn om de cursus uit te kunnen voeren. Werven heeft ook als doel om ouders die aan de bijeenkomst willen deelnemen voldoende te informeren en te enthousiasmeren. Het is belangrijk dat de verwachtingen die ouders hebben over de inhoud van de bijeenkomst overeenkomen met wat de bijeenkomst te bieden heeft.

De werving gebeurt bij voorkeur op een persoonlijke wijze door de professionals, bijvoorbeeld door peuterspeelzaalleidsters en/of wijkverpleegkundigen op het consultatiebureau. Het kan ondersteund worden door posters en folders (zie 2.6 en 3.4). Wanneer gekozen wordt voor het aansluiten bij een bestaande activiteit, zoals een Opstap/je groep, een cursus 'Opvoeden Zo' of een cursus Nederlands als Tweede Taal, zal

de cursusleid(st)er het grootste deel van de werving voor haar/zijn rekening nemen. Het is belangrijk voldoende tijd uit te trekken voor de werving. Het werven van ouders voor een ouderbijeenkomst vraagt zorg en aandacht en vooral heel veel tijd en energie. Zie verder 2.5, 2.6 en 2.7.

Voor allochtone ouders gelden enige extra aandachtspunten (zie ook 2.5):

- Bij allochtone ouders werkt het goed om te werven via een contactpersoon die goed bekend staat, bijvoorbeeld een Opstapcoördinator of een buurtmoeder. De werving door een buurtmoeder of andere paraprofessional heeft als voordeel dat zij/hij de taal van de ouders spreekt en dezelfde culturele achtergrond heeft als de doelgroep. Ze staan dicht bij de doelgroep, waardoor ze gemakkelijker toegang hebben bij de gezinnen. Ook is het meestal zo dat de paraprofessional net een stap verder is in scholing en ontwikkeling. Zij kunnen daardoor een belangrijke modelfunctie vervullen.
- Soms werkt het ook om ouders te werven via de eigen verenigingen. Dit kan echter ook averechts werken, bijvoorbeeld als de persoon gezien wordt als te progressief of juist te traditioneel.
- Veel GGD's en Thuiszorgorganisaties werken met zogenaamde voorlichters in eigen taal en cultuur (VETC'ers). Deze kunnen een rol vervullen bij de werving.
- De moskee kan een goede ingang zijn om de vaders er van te overtuigen dat het een belangrijke ouderbijeenkomst is. Soms is het ook goed en zinvol om de bijeenkomst uit te voeren in de moskee. Daarna kan met de vaders worden overlegd of en wanneer de moeders de ouderbijeenkomst kunnen bijwonen en door wie deze gegeven dient te worden.
- Informatie geven over de ouderbijeenkomsten op die plekken waar al projecten lopen voor allochtonen werkt het beste.
- Overwogen kan worden om een folder of poster in andere talen te maken. Het is daarbij wel van belang aan te geven of de bijeenkomst zelf in het Nederlands of in een andere taal is en of er tolken aanwezig zijn.

Werving kan een veelheid aan activiteiten omvatten. Afhankelijk van de doelgroep, de beschikbare tijd en middelen zal men een keuze moeten maken. Als activiteiten succesvol zijn en ingeburgerd raken in de buurt gaan ouders er op een gegeven moment zelf om vragen. Vooral mond tot mond reclame over succesvolle bijeenkomsten is effectief.

1.4.4 Invulling van de ouderbijeenkomst (zie ook 2.8)

Uitgangspunten

Bij de ontwikkeling van en opzet voor de ouderbijeenkomst zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- De opvoedende taak van ouders staat centraal en wordt toegespitst op een belangrijke omgevingsfactor, namelijk het verkeer. Daarbij wordt rekening gehouden met wat kinderen wel en (nog) niet kunnen.
- Er wordt een verband gelegd met andere activiteiten die tot doel hebben de rol van ouders te versterken. Er wordt dus gestreefd naar een geïntegreerd aanbod voor alle of bepaalde groepen ouders van kinderen van 0-4 jaar.
- Het programma wordt uitgevoerd door professionals (peuterspeelzaal, kinderopvang, thuiszorg).

- De ouderbijeenkomst maakt deel uit van een doorgaande lijn: PVE 0-4 sluit aan op PVE in het basisonderwijs.
- Het is van belang dat in de periode dat de ouderbijeenkomst plaatsvindt ook de kinderen in de peuterspeelzaal en kinderopvang met het thema bezig zijn. Er zijn voldoende activiteiten en werkvormen te vinden om gedurende een of twee weken het thema verkeer centraal te stellen (zie 2.9).
- Het aanbod sluit aan bij lopend beleid: zoals Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE), Gemeentelijk Onderwijs-achterstandenbeleid (GOA), Verkeersveiligheidsbeleid, algemeen veiligheidsbeleid, of ook bij beleid op gebieden als Welzijn, Jeugdgezondheidszorg (JGZ), Opvoedingsondersteuning en Onderwijs.
- Het gaat om een kortdurend aanbod dat periodiek wordt uitgevoerd.

Theoretische inbedding: opvoedingsondersteuning

Permanente verkeerseducatie voor 0- tot 4- jarigen maakt in onze optiek onderdeel uit van opvoedingsondersteuning. Dit omvat in de meeste simpele beschrijving al die activiteiten die erop zijn gericht ouders te helpen bij het opvoeden (Hermanns 2001). In een meer uitgebreide definitie wordt opvoedingsondersteuning beschreven als: het geheel van maatregelen, voorzieningen, structuren en activiteiten die erop zijn gericht de mogelijkheden van het (primaire) opvoedingsmilieu aan te spreken, te verrijken en/of te optimaliseren teneinde kinderen en jeugdigen optimale opvoedings- en ontwikkelingskansen te bieden (VandeMeulenbroecke 2002). In het werkveld zijn de volgende invalshoeken of domeinen te onderscheiden:

1. Ontwikkelingsstimulering omvat activiteiten die specifiek op de ontwikkeling van kinderen en jeugdigen zijn gericht. Het belangrijkste doel is het voorkómen van onderwijsachterstand en schooluitval en het bevorderen van onderwijskansen. De betrokkenheid van ouders vormt daarin een belangrijk aandachtspunt. De activiteiten die binnen dit domein plaatsvinden zijn onder andere de gezinsgerichte stimuleringsprogramma's zoals Opstapje en Opstap Opnieuw.
2. Opvoedings- of ouderondersteuning is meer specifiek op ouders en de gezinsopvoeding gericht. De activiteiten hebben als doel het zelfvertrouwen en de competentie van ouders als opvoeders te versterken. De specifieke opvoedingstaken van ouders en de vragen en problemen die zij in de opvoeding tegenkomen zijn een belangrijk aandachtspunt evenals het bieden van sociale steun door contacten tussen ouders onderling te versterken. Activiteiten die in dit kader worden uitgevoerd, zijn ouderbijeenkomsten over opvoeding, oudercursussen et cetera. De ouderbijeenkomst in het kader van permanente verkeerseducatie hoort in dit aandachtscategorie thuis.
3. Omgevingsbeïnvloeding is niet zozeer op ouders, maar vooral op de opvoedingsomgeving gericht. De activiteiten die zich afspelen in dit kader zijn meer beleidsmatig en organisatorisch en bedoeld om de pedagogische infrastructuur rondom kind en gezin op wijk- of lokaal niveau te versterken. Dit domein heeft ook betrekking op permanente verkeerseducatie, omdat het ingebed dient te zijn in een breed aanbod van opvoedingsondersteuning op wijkniveau, zodat het geen eenmalige losse ouderbijeenkomst is, maar onderdeel uitmaakt van een groter geheel en regelmatig terugkomt.

Bij de ontwikkeling van de ouderbijeenkomst is de theorie van de 'fasegewijze ontwikkeling' van een kind gehanteerd. Daarbij is er vanuit gegaan dat de overgangsfase van peuter naar kleuter belangrijk is er daarom specifieke aandacht behoef. De ouderbijeenkomst combineert deze invalshoek met aandacht voor de rol van opvoeders in relatie tot verkeersopvoeding. Gestreefd is naar het bieden van een

concreet en passend handelingsperspectief voor ouders in relatie tot de verschillende ontwikkelingsfasen.

Het groepsgerichte aanbod vindt zijn legitimatie in de theorievorming over het belang van sociale steun en het werken met 'empowerment': het versterken van het zelfplossend vermogen van ouders. Ouders vinden steun en erkenning bij elkaar en leren veel van elkaars ervaringen.

Doelen en werkvormen

Het algemene doel van een ouderbijeenkomst is: het vergroten van het inzicht bij ouders van 0- tot 4-jarigen in de rol die zij spelen bij verkeersopvoeding en het overdragen van kennis aan deze ouders over de specifieke leerpotentie en potentiële vaardigheden van kinderen in de verschillende fasen.

De specifieke doelen luiden:

- Ouders hebben kennis van en inzicht in de ontwikkelingsfasen van 0 – 4 jarigen in relatie tot verkeersopvoeding.
- Ouders hebben kennis van en inzicht in de gevaren van het verkeer.
- Ouders zijn zich bewust van hun eigen rol ten aanzien van verkeersopvoeding.
- Ouders kennen manieren om gewenst verkeersgedrag bij hun kinderen te stimuleren.
- Ouders delen inzicht en gevoelens ten aanzien van verkeers(on)veiligheid in de wijk.
- Ouders hebben kennis van het veilig vervoeren van kinderen in de auto en op de fiets.

In de bijeenkomst worden verschillende werkvormen gehanteerd. Het gaat om informatieoverdracht door middel van een inleiding, folders en film. Daarnaast is het belangrijk om de ervaringen en de kennis die ouders zelf al hebben zoveel mogelijk te mobiliseren. De werkvormen die hierop gericht zijn, zijn een quiz, het werken aan een opdracht in kleine groepjes en het stellen van vragen. Door het gebruik van dergelijke werkvormen wordt tevens bevorderd dat ouders zich de inzichten werkelijk eigen maken en bereid en gemotiveerd zijn om ook daadwerkelijk goed voorbeeldgedrag te tonen aan hun kinderen. De gedetailleerde beschrijving van het programma van de ouderbijeenkomst en de gehanteerde werkvormen is te vinden in 2.8.

1.4.5 Uitvoering

De ouderbijeenkomst leent zich goed voor een thema-ouderbijeenkomst op een peuterspeelzaal of kinderdagverblijf. Het programma kan ook als een themabijeenkomst opgenomen worden in een peutercursus vanuit de Jeugdgezondheidszorg, in groepsbijeenkomsten van de Opstapje projecten of in de Spel aan Huis ouderbijeenkomsten. Tenslotte kan het thema ondergebracht worden in een cursus Nederlands als Tweede Taal.

Het heeft de voorkeur om de ouderbijeenkomst te laten geven door professionals die een pedagogische / kinderpsychologische achtergrond hebben en specifieke ervaring hebben met peuters, zodat deskundig ingespeeld kan worden op vragen en opmerkingen over de pedagogische aanpak van ouders. Er ligt immers een sterke relatie tussen alledaagse opvoedingssituaties en verkeersopvoeding. Voorts is het belangrijk dat de persoon die de bijeenkomst uitvoert, ervaring heeft in het werken met groepen. Hierbij gaat het vooral om het goed kunnen begeleiden van groepsprocessen en 'het aan elkaar kunnen leren'. Ook dient de professional ervaring te hebben in het overdragen van vaardigheden en te beschikken over goede communicatieve vaardigheden.

Er zal niet in alle gevallen een professional beschikbaar zijn die aan deze criteria voldoet. Ook één of meer enthousiaste leidsters van de peuterspeelzaal of het kinderdagverblijf

zouden de bijeenkomst kunnen uitvoeren. In dat geval kan het wenselijk zijn om van tevoren een training te organiseren. Tijdens een dergelijke training wordt het programma doorlopen, een taakverdeling gemaakt en voeren de leidsters het programma voor hun collega's uit, waarna zij feedback krijgen van de trainer en de andere leidsters. De ideale groeps grootte voor het geven van een ouderbijeenkomst ligt tussen de vijftien en twintig deelnemers. Afhankelijk van het feit of men met één of meerdere trainers werkt, kan eventueel ook met kleinere of grotere groepen gewerkt worden.

Tabblad2
de praktijk

1.4.6 Andere kanalen (zie ook 2.1)

Het is in het voorgaande al even ter sprake gekomen: de ouderbijeenkomst dient bij voorkeur ingebed te zijn in andere activiteiten rond het thema verkeerseducatie. Hiervoor zijn verschillende kanalen denkbaar.

- In dezelfde periode waarin de ouderbijeenkomst plaatsvindt, kan met de kinderen op het kinderdagverblijf of op de peuterspeelzaal aandacht aan het thema verkeer besteed worden. In 2.9 staan enkele suggesties voor activiteiten. Ook kan gebruik worden gemaakt van de Materialenkist Peuters (zie 2.9). Een andere mogelijkheid bieden de programma's voor Voor- en Vroegschoolse Educatie. In Piramide, een van deze methodes, zit een module over verkeer. Deze biedt aanknopingspunten en is in ieder geval geschikt voor de peuterspeelzalen die met dit programma werken.
- De regionale en/of lokale pers kan in de periode voorafgaand aan de ouderbijeenkomst aandacht besteden aan het thema. Zie 2.10.
- Er kan een wijkwandeling worden georganiseerd, een zogenaamde wijkschouw, met ouders van jonge kinderen waarbij onveilige verkeerssituaties worden geïnventariseerd. Hierbij kan de lokale pers worden uitgenodigd. Ook de wethouder verkeer kan hierbij een belangrijke rol spelen. Het is belangrijk hier de juiste personen bij te betrekken, zoals de verkeerscoördinator, de wijkagent en mensen van de buurtvereniging.
- Op het consultatiebureau kan een 'wachtkamerproject' plaatsvinden: bijvoorbeeld door het afspelen van het blauwe deel van de DVD (zie 3.5) in de wachtkamer en het neerleggen van foldermateriaal. Verder kunnen ook op een consultatiebureau ouderbijeenkomsten worden belegd (zie 2.8).

Literatuur

Betuw, A. van, & Vissers, J. (2002). Permanente Verkeerseducatie, beleidskader voor een succesvolle invoering van PVE per doelgroep, Traffic test

Den Elt, M., Kooiman, P., Studulski, F. (2002); Communicatie en implementatiestrategie; Permanente Verkeerseducatie 0 – 4 jarigen; Sardes, Utrecht

Levelt, P. (1995). Verkeerseducatie nul- tot vierjarigen: inventarisatie en aanbevelingen; SWOV Den Haag

Ritzema, J. (2000). Voorbeeld(ig) gedrag? Onderzoek naar de verkeersopvoeding die ouders geven aan hun kinderen van nul tot vier jaar. Afstudeerscriptie.

Schurer, F.R.M. (2001). Verkeerseducatie voor 0 – 4 jarigen, een inventariserend onderzoek. Provincie Limburg Sociaal Cultureel Planbureau (2003), 'Rapportage minderheden 2003'. Den Haag

Vinje, M. (1986); Stop, kijk uit, luister, en dan....? Aandachtsontwikkeling van kinderen als voorwaarde voor hun functioneren in het verkeer. Proefschrift. Swets & Zeitlinger, Lisse.

Vissers, J. (2002); Leerdoelen PVE; Traffic Test.

Vriethoff, W.J. (2001). Permanente verkeerseducatie voor 0 tot 4 jarigen, opstellen en realiseren van samenhangend programma, vaststellen van haalbaarheid en begrenzing, verslag regio scan, Breda: Proctor Systems

Wijnen e.a. (2001). Projectmatig werken; Het Spectrum, Utrecht

2.1 Het programma: een basisversie en een uitgebreide versie

Het programma *JONGleren in het verkeer* kunt u op verschillende manieren uitvoeren. In deze bijlage geven we u een voorbeeld van (a) een basisprogramma en (b) een uitgebreid programma.

(a) Basisprogramma

Het basisprogramma kunt u uitvoeren voor een beperkte doelgroep, bijvoorbeeld de kinderen en de ouders van één of enkele peuterspeelzalen of kinderdagverblijven. Dit programma bestaat uit twee activiteiten die elkaar versterken:

Verkeersweek voor peuters

Kinderen op peuterspeelzalen en/of de kinderopvang gaan een week lang 'spelen met verkeer'. Daarmee slaat u twee vliegen in één klap: de peuters leren van alles over verkeer en ze maken - door de verhalen en vragen waarmee ze thuiskomen - hun ouders nieuwsgierig naar de informatiebijeenkomst. Zie 2.9.

Informatiebijeenkomst voor ouders

Tijdens één of meer bijeenkomsten informeert u ouders over verkeersopvoeding van baby's, dreumesen en peuters. Ook besteedt u aandacht aan veilig vervoer van jonge kinderen te voet, per fiets en in de auto. Zie 2.5, 2.6, 2.7 en 2.8 en 3.2, 3.3 en 3.5.

(b) Uitgebreid programma

U kunt het basisprogramma uitbreiden tot een complete campagne. De ouderbijeenkomst en de verkeersweek voor peuters blijven de kern van het programma, maar daaromheen voert u een aantal extra voorlichtingsactiviteiten uit. Hiermee kunt u een veel grotere groep ouders bereiken, bijvoorbeeld alle ouders met kinderen tussen de 0 en 4 jaar in de hele gemeente of een hele wijk. Hieronder geven we een voorbeeld van een uitgebreid programma.

Bericht in de lokale pers

In huis-aan-huisbladen plaatst u een artikel waarin de campagne wordt aangekondigd en toegelicht. Tips voor het benaderen van de pers vindt u in 2.10.

Mailing

Alle ouders van kinderen van 0 tot 4 jaar in de gemeente, deelgemeente of wijk ontvangen een persoonlijke mailing, met daarin de informatiefolder voor ouders (zie 3.2) en een uitnodiging voor deelname aan een ouderbijeenkomst (zie 2.6 en 2.7). U kunt dit doen in samenwerking met de gemeente en met een begeleidende brief van de wethouder.

Affiches en flyer

- Op plaatsen waar veel ouders van jonge kinderen komen (consultatiebureau, huisartsen, buurthuizen, bibliotheek, speeltheek, kinderdagverblijf, peuterspeelzaal, basisschool) hangt u affiches op (3.4). Deze herinneren de ouders aan de mailing. Bij het affiche staat een bakje met de informatiebrochures (zie 3.2) en uitnodigingsfolders voor de ouderbijeenkomst (2.6).
- In de wachtkamer van het consultatiebureau kunt u het blauwe deel van de DVD (3.5) laten draaien.

Acties in samenwerking met het bedrijfsleven

- In samenwerking met de lokale fietswinkel en/of babyspecialzaak geeft u ouders die een kinderwagen of kinderzitje kopen een cadeaupakketje met een informatiebrochure (3.2), een groeiwijzer (3.3) en een uitnodigingsfolder voor de ouderbijeenkomst (2.6).
- Of reik de informatiebrochure (3.2) uit aan alle volwassenen die met een baby of peuter de supermarkt bezoeken.
- Voeg de informatiebrochure (3.2) voor ouders toe aan het welkomstpakket voor baby's. Zoek hiervoor de medewerking van een bedrijf dat dergelijke pakketten verspreidt.

Stand in de stad

Deel de informatiebrochure (3.2) uit vanuit een actiestand, op zaterdag in het winkelcentrum, in samenwerking met 3VO en/of de Fietsersbond. Dit kunt u combineren met voorlichting over veilige kinderfietsjes, fietsaanhangers en kinderzitjes voor fiets en auto. Een prijsvraag is ook altijd een leuke trekker.

Verkeersweek op de peuterspeelzaal

In de week/weken dat u ouderbijeenkomsten organiseert, houdt de peuterspeelzaal een verkeersweek. (zie 2.9.)

Informatiebijeenkomsten voor ouders

Op kinderdagverblijven, peuterspeelzalen en consultatiebureaus organiseert u ouderbijeenkomsten over verkeersopvoeding en veilig vervoer van baby's en peuters (zie 2.5, 2.6, 2.7 en 2.8 en 3.2, 3.3 en 3.5).

Afsluiting

U kunt uw campagne feestelijk afsluiten met bijvoorbeeld een peuterpuzzeltocht (2.9), waarbij u ook de pers uitnodigt (zie 2.10).

2.2 Het programma: stappenplan voor de uitvoering

Voor de lokale of regionale trekker, zoals het opbouwwerk, de onderwijsbegeleidingsdienst, de gemeente en/of het ROV/POV.

1. Werven van mede-organisatoren

Om het programma *JONGleren in het verkeer* in uw gemeente goed op de rails te krijgen, is het van belang om samenwerking te zoeken met de gemeente en met lokale instellingen. In 1.2, 1.3 en 1.4 leest u meer over de rollen die de diverse organisaties kunnen spelen. In 2.3 vindt u een voorbeeld van een brief aan de gemeente. Een checklist voor het daaropvolgende gesprek staat in 2.4. Desgewenst kunt u ook gebruik maken van de wervingsfolder in 3.1.

- Gemeente benaderen en betrekken bij het project
Afdeling Onderwijs
Afdeling Jeugdwelzijn
Afdeling Verkeer
- Instellingen benaderen voor actieve deelname aan het project
Consultatiebureau / Thuiszorg / Jeugdzorg
Kinderopvangorganisatie / kinderdagverblijven / peuterspeelzalen
Voor- en Vroegschoolse Educatie
Opbouwwerk
Onderwijsbegeleidingsdienst

2. Afspraken maken

Zodra u weet welke organisaties willen meewerken aan het project, kunt u afspraken maken over de taakverdeling en kunt u een begroting maken.

- Taakverdeling
Coördinatie van het gehele project
Organisatie van de ouderbijeenkomsten
Organisatie van de themaweek met de kinderen
Organisatie van extra voorlichtingsactiviteiten
- Financiën
Inzet van medewerkers
Aanschaf van voorlichtingsmaterialen
Mailing aan ouders

3. Inhoudelijk voorbereiden van de medewerkers

- Om het programma goed te kunnen uitvoeren, moeten de medewerkers van de uitvoerende instanties beschikken over voldoende inhoudelijke kennis om het project te begeleiden en vragen van ouders te beantwoorden. Dit kunt u doen deze medewerkers een informatiebijeenkomst aan te bieden volgens het draaiboek voor de informatiebijeenkomst voor ouders (2.8).
- De ouderbijeenkomsten kunnen het beste worden geleid door een professional met een pedagogische of kinderpsychologische achtergrond. Deze persoon kan zich met behulp van het draaiboek (2.8) inwerken op het thema verkeer.

4. Programma plannen en uitvoeren

- Keuze van programma-onderdelen Zie 2.1
- Informatiebijeenkomsten voor ouders Zie 2.5, 2.6, 2.7, 2.8
Maken en/of bestellen van wervingsmaterialen Zie 2.6, 2.7, 3.4
Maken en/of bestellen van voorlichtingsmaterialen Zie 3.2 en 3.3
- Activiteiten met de kinderen Zie 2.9
- Extra voorlichtingsactiviteiten Zie 2.1
Maken/bestellen van voorlichtingsmaterialen Zie 3.2, 3.3, 3.4
- Publiciteit Zie 2.10

5. Evaluatie van het programma

- Vraag reacties en suggesties aan de ouders, aan de leidsters en aan degene die de ouderbijeenkomsten heeft gegeven.

6. Plan voor volgend jaar opstellen

- Verwerk de uitkomst van de evaluatie en uw eigen ervaringen in het werkplan voor volgend jaar.

2.3 Gemeente betrekken: voorbeeldbrief

Aan: Wethouder verkeer / onderwijs / welzijn

Betreft:
Verkeerseducatie 0- tot 4-jarigen

Geachte ...

De laatste jaren wordt op landelijk en lokaal niveau hard gewerkt aan de realisatie van Permanente Verkeerseducatie (PVE). Het doel is te komen tot een sluitend aanbod van verkeerseducatie voor alle leeftijden. Voor de meeste leeftijdsgroepen is de verkeerseducatie inmiddels goed geregeld. Alleen voor kinderen van 0 tot 4 jaar en hun ouders moet de verkeerseducatie nog op poten worden gezet. Dit is een belangrijke zaak. In de eerste levensjaren leren kinderen immers ongemerkt al heel veel over hoe zij zich in het dagelijks leven en dus ook in het verkeer behoren te gedragen. Kinderen die in deze eerste jaren regelmatig met hun ouders het verkeer in gaan en van hen het goede voorbeeld krijgen, plukken daar op latere leeftijd de vruchten van.

Onze instelling wil graag het voortouw nemen bij de introductie van verkeerseducatie voor (de ouders van) 0- tot 4-jarige kinderen. Hiervoor willen wij gebruik maken van het educatieve programma *JONGleren in het verkeer*. De kernboodschap die dit programma aan ouders geeft, luidt: 'Ga regelmatig met uw baby of peuter te voet en op de fiets het verkeer in. Praat onderweg over wat er allemaal gebeurt. Houd rekening met wat uw kind al wel en nog niet kan. En geef zelf consequent het goede voorbeeld. Zo leert uw kind al heel veel over hoe het zich moet gedragen in het verkeer. Die kennis vormt een solide basis voor veilige verkeersdeelname als uw kind wat ouder is.'

Het programma bestaat uit een verkeersthemawEEK voor de kinderen en een informatiebijeenkomst voor de ouders. Wij willen de themawEEK en de informatiebijeenkomst aanbieden in samenwerking met peuterspeelzalen, kinderopvang, consultatiebureaus en VVE-projecten. Als aanvulling hierop willen we via dezelfde instellingen voorlichtingsmaterialen verspreiden.

Omdat de doelgroep zich doorlopend vernieuwt, willen we dit programma jaarlijks gaan herhalen. Om deze continuïteit te garanderen, hebben we de medewerking van de gemeente nodig. Opname van het programma in het jeugd- of verkeersbeleid kan zorgen voor een stevige basis en geeft een positief signaal aan instellingen en ouders. Wij hopen dat de gemeente daarnaast een financiële bijdrage kan leveren en een rol wil spelen in de organisatie van het project.

Graag willen wij hierover nader met u van gedachten wisselen. Hiervoor nemen wij binnenkort contact met u op.

Met vriendelijke groet,

...

2.4 Gemeente betrekken: checklist voor een gesprek

In het eerste gesprek met de gemeente kunnen de volgende onderwerpen aan de orde komen:

Het belang van verkeerseducatie van 0- tot 4-jarige kinderen en hun ouders.

De inhoud van het programma (2.1)

- Informatiebijeenkomst voor ouders
- Verkeersweek met peuters
- Verspreiding van voorlichtingsmaterialen
- Publiciteit via lokale media

Wat is inhoudelijk nodig?

- Medewerking van instellingen (kinderopvang, peuterspeelzalen, welzijnswerk, consultatiebureaus, ...).
- Deskundigheidsbevordering van de medewerkers van de instellingen die het programma gaan uitvoeren.

Welke rol zou de gemeente hierin kunnen spelen?

- Zorg voor continuïteit: opname in jeugd- en/of verkeersbeleid; reservering van financiële middelen; medewerking bij de organisatie van het project.
- Morele steun: 'de gemeente staat achter dit initiatief'.

Verkenning van ingangen en mogelijkheden binnen het gemeentebeleid

- Bij welke beleidsterreinen zou dit programma thuishoren? Denk aan verkeer, onderwijs, jeugd welzijn.
- Bij welke projecten kan dit programma worden ondergebracht? Denk aan Permanente Verkeerseducatie; Voor- en Vroegschoolse Educatie.
- Hoe verloopt de samenwerking tussen de afdelingen onderwijs, jeugd welzijn en verkeer? Zijn er mogelijkheden om in het kader van dit programma samen te werken?
- Hoe kan dit programma het beste worden verankerd in (toekomstig) beleid?

Verkenning van de sociale kaart

- Welke instellingen kunnen aan dit programma meewerken? Hoe is de relatie van de gemeente met deze instellingen?
- Wie zijn sleutelfiguren die zeker bij dit programma moeten worden betrokken?
- Bij welke bestaande netwerken kan worden aangesloten?

Afspraken over vervolg

2.5 Informatiebijeenkomst voor ouders: tips voor organisatie en werving

Het is een hele kunst om ouders enthousiast te krijgen voor een voorlichtingsbijeenkomst. Een bekend patroon is dat de bijeenkomst vooral ouders trekt die toch al gemotiveerd zijn, terwijl de ouders die u 'eigenlijk' zou willen bereiken wegblijven. De organisatie van een succesvolle ouderbijeenkomst begint dan ook met een zorgvuldige planning en werving.

Organisatorische afspraken

Maak een stappenplan en een tijdpad voor de organisatie. Bijvoorbeeld:

Week 1	Bespreken: Wie is de doelgroep? Hebben we intermediairen nodig voor de werving? Zo ja, dan inventariseren welke dat kunnen zijn, contact zoeken en vragen om medewerking.
Week 2	Zo nodig een tolk zoeken die de uitnodiging kan vertalen en die ook tijdens de bijeenkomst kan assisteren.
Week 4	Bijeenkomsten plannen, geschikte locaties kiezen, besluiten wie de afzenders zijn van de uitnodiging.
Week 5	Wervingsmaterialen bestellen en/of zelf produceren: uitnodigingsfolders (2.6), uitnodigingsbrieven (2.7), affiches (3.4), persberichten (2.10). Cursusmaterialen bestellen: informatiefolders (3.2), groeiwijzers (3.3), DVD (3.5).
Week 8	Werving uitvoeren (mondelijke werving, affiches en folders verspreiden, brieven versturen, aanmeldingen registreren, bevestigingen sturen).
Week 11 / 12	Bijeenkomst(en) uitvoeren (2.8).
Week 13	Evaluatie. Bijstellen van het draaiboek ouderbijeenkomst en van de planning.

Spreek af wie de wervingsactie gaat coördineren. Verdeel de taken.

Ken uw doelgroep

Bijeenkomsten als deze vragen om een goede kennis van de doelgroep. Als u de doelgroep kent, kunt u de inhoud van de bijeenkomst daar goed op afstemmen en de bijeenkomst houden op een plaats en tijdstip die bij de doelgroep passen. Ook kunt u dan heel gericht werven en eventueel intermediairs vragen om u daarbij te ondersteunen. Onderscheidende kenmerken kunnen bijvoorbeeld zijn:

- Welke taal spreken de ouders?
- Wanneer hebben de ouders tijd en gelegenheid om te komen?
- Maken de ouders veel gebruik van fiets en benenwagen of rijden ze bij voorkeur in de auto?
- Is men al geïnteresseerd in verkeersveiligheid en verkeersopvoeding?
- Hebben de ouders specifieke vragen?
- Zijn er andere volwassenen die een bijdrage leveren aan de opvoeding? Denk bijvoorbeeld aan oppas-opa's en -oma's.

Afstemmen op de doelgroep

Als u uw doelgroep op deze wijze in kaart hebt gebracht, kunt u vervolgens bekijken hoe u deze het beste kunt bereiken. Een paar ideeën om de drempel zo laag mogelijk te maken:

Aansluiten bij lopende activiteiten

Als er al een activiteit voor uw doelgroep loopt, kunt u bekijken of u hierbij aan kunt haken. Denk bijvoorbeeld aan een opvoedcursus voor ouders, een VVE-(verkeers)project, koffie-ochtenden, inburgeringscursussen, speelinstuif, fietscursus voor volwassenen, Straatspeeldag, verkeersexamen, verkeersouderproject, verkeersveiligheidslabel, BROEM-cursus (doelgroep opa's en oma's), bijeenkomsten van het ouderwerk/ouderenbond.

Zorgen voor een vertrouwenwekkende afzender

Door samen te werken met organisaties of personen die bij de doelgroep zeer bekend en vertrouwd zijn, maakt u deelname aan uw activiteit vaak een stuk makkelijker. Denk aan de peuterspeelzaal, het consultatiebureau, het opbouwwerk, de wijkagent, verkeersouders of een Turkse of Marokkaanse vrouwengroep. U kunt uw uitnodiging wellicht extra gewicht geven door bijvoorbeeld de wethouder of de wijkagent te vragen om de uitnodiging mede te ondertekenen.

Zorgen voor een vertrouwde plek

U kunt uw bijeenkomst het beste organiseren op een plek die door de doelgroep frequent wordt bezocht en voor haar een positieve uitstraling heeft. Denk aan de peuterspeelzaal, het buurthuis, het wijkcentrum, de bibliotheek, de speeltheek, de basisschool, de moskee. Voor sommige ouders kan het positief werken als u kiest voor een plek die enig gezag uitstraalt: het gemeentehuis, het politiebureau, een verkeersschool. Voor andere ouders kan zo'n plek echter juist een drempel vormen.

Bereiken van de doelgroep

De volgende vraag is hoe u de leden van een bepaalde doelgroep kunt bereiken, zodat u hen kunt uitnodigen voor uw bijeenkomst. Over het algemeen geldt dat een persoonlijke benadering het beste werkt. Deze kan worden ondersteund door bijvoorbeeld een brief, een folder, een oproep in de krant en affiches op het prikbord.

Persoonlijk uitnodigen

Vraag of de mensen die direct contact hebben met de doelgroep deze ouders willen attenderen op de bijeenkomst en hun een (persoonlijke) uitnodigingsbrief (zie 2.7) willen geven. Deze personen kunnen ook de aanmeldingen verzamelen (zie ook verderop). Geschikte personen zijn bijvoorbeeld leidsters van kinderopvang en peuterspeelzaal, gastvrouwen van koffieochtenden, cursusleiders, medewerkers van het consultatiebureau, leerkrachten van de basisschool.

Folders en affiches

Zorg dat op alle plekken waar ouders persoonlijk worden benaderd ook affiches (3.4) komen te hangen en uitnodigingsfolders (2.6) beschikbaar zijn. Deze kunnen dienen als geheugensteun.

Aankondiging in de media

Als u op een brede doelgroep mikt, kunt u ook een persbericht (2.10) sturen naar het huis-aan-huisblad. Voor een beperkte doelgroep kunt u wellicht gebruik maken van de eigen media van de organiserende instellingen: de nieuwsbrief van de peuterspeelzaal, de schoolkrant, het wijkblad. Geef in uw persbericht duidelijk aan wat de bijeenkomst inhoudt, voor wie de bijeenkomst is bedoeld, waar en wanneer hij plaatsvindt en hoe men zich kan aanmelden.

Aanhaken bij een verkeersthema week van de kinderen

Een uitstekende manier om ouders te trekken, is het koppelen van de informatiebijeenkomst aan een verkeersthema week voor de kinderen (2.9). Die komen dan thuis met verhalen, liedjes, knutselwerkjes en vragen over verkeer. Ze maken op die manier hun ouders vanzelf nieuwsgierig naar de informatiebijeenkomst.

Aanhaken bij verkeer

Misschien zijn er andere verkeersactiviteiten die u kunt gebruiken om een deel van uw doelgroep te bereiken. Bijvoorbeeld het verkeersexamen voor groep 7/8 van de basisschool, theorielessen voor het rijbewijs of BROEM-cursussen voor ouderen. Een heel andere ingang zijn winkels die buggy's, fietszitjes en autozitjes verkopen. Vraag of zij aan iedere klant uw uitnodiging willen uitreiken. Zie ook bijlage 2.1.

Aanmelden

Het is handig als ouders zich van tevoren aanmelden voor de bijeenkomst. Bedenk hoeveel deelnemers u minimaal en maximaal wilt hebben. Maar neem dat niet al te nauw. Een grote opkomst van ouders is een luxe waarover u zich niet te veel zorgen hoeft te maken.

Maak het makkelijk

Maak het voor de doelgroep zo makkelijk mogelijk om zich aan te melden. Het beste kunt u verschillende mogelijkheden aanbieden: mondeling (bij degene die de ouder uitnodigt), schriftelijk (via de antwoordstrook), telefonisch (bij iemand die ook echt bereikbaar is en desgevraagd nog wat extra informatie kan geven) en eventueel per e-mail. U kunt dan ook meteen de behoefte aan kinderopvang peilen.

Bevestiging

Als u het grondig wilt aanpakken, vraag dan om het adres en stuur een bevestiging. Dit verhoogt de kans dat de betreffende ouder ook echt komt opdagen.

Herinneren

Vraag aan degene die de ouders persoonlijk heeft benaderd om kort voor de bijeenkomst de ouders te herinneren aan de bijeenkomst.

2.6 Informatiebijeenkomst voor ouders: voorbeeldtekst wervingsfolder

Formaat: A4, in drieën gevouwen

 <p><i>Logo's van de organisaties die het initiatief steunen. Ev. een quote van de wethouder waarin deze het initiatief aanbeveelt.</i></p>	<p>Kinderen willen de wereld ontdekken. Leren lopen en fietsen. Naar buiten gaan, kijken wat er gebeurt op straat en samen spelen met vriendjes. Als vanzelf gaan ze deelnemen aan het verkeer. Een prachtig én gevaarlijk avontuur. Wat kunt u doen om uw kind daarop voor te bereiden?</p> <p>Heel simpel: ga regelmatig met uw baby of peuter te voet en op de fiets het verkeer in. Praat onderweg over wat er allemaal gebeurt. Houd rekening met wat uw kind al wel en nog niet kan. En geef zelf consequent het goede voorbeeld. Zo leert uw kind al heel veel over hoe het zich moet gedragen in het verkeer.</p> <p>Tijdens deze bijeenkomst krijgt u praktische informatie over de verkeersopvoeding van kinderen tussen de 0 en de 4 jaar.</p>	<h1>JONGleren in het verkeer</h1> <p>Themabijeenkomst over verkeersveiligheid en verkeersopvoeding van kinderen van 0 tot 4 jaar.</p> <div style="border: 1px solid black; width: 100%; height: 100%; text-align: center; padding: 20px;"> <p>Illustratie</p> </div>
--	---	--

Invouw

Achterkant

Voorkant

<p>Uitnodiging Voor een themabijeenkomst over verkeersveiligheid en verkeersopvoeding van baby's en peuters.</p> <p>Wanneer? Op ... (datum), van ... tot ... uur.</p> <p>Waar? In ... (naam en adres locatie)</p> <p>Voor wie? Alle ouders in de wijk / gemeente ... die kinderen hebben tussen de 0 en 4 jaar.</p> <p>Waarom? Verkeersopvoeding begint al als u met uw baby in de buggy een ommetje maakt. En gaat door als u met uw peuter aan de hand of op de fiets boodschappen doet.</p> <p>Wat kunt u verwachten? Film, discussie, een kennisquiz, ruimte voor vragen en vooral veel praktische informatie over verkeersopvoeding en veilig vervoer van kinderen van 0 tot 4 jaar.</p>	<p>Wie organiseren de bijeenkomst? Deze bijeenkomst is een initiatief van ... en ... (namen betreffende instellingen).</p> <p>U bent van harte welkom! Deelname aan deze themabijeenkomst is gratis. Wel stellen we het op prijs als u van tevoren even doorgeeft dat u komt en of u behoefte heeft aan kinderopvang. U kunt dat doen door de antwoordstrook in te vullen en af te geven bij ... (naam locatie). U kunt ook een e-mail sturen naar ... (e-mailadres) of even bellen naar ... (telefoonnummer). Op dit nummer kunt u ook terecht voor meer informatie.</p>	<p>Antwoordstrook</p> <p>Ja, ik kom naar de themabijeenkomst <i>JONGleren in het verkeer</i> op ... (datum).</p> <p>Naam:</p> <p>Adres:</p> <p>Telefoonnummer:</p> <p>Ik kom met ... personen.</p> <p>Ik heb ... (aantal) kinderen. Leeftijd(en): ...</p> <p>Ik heb wel/geen behoefte aan kinderopvang voor ... (aantal) kinderen. Leeftijd(en) ...</p> <p>U kunt ook een e-mail sturen naar ... of even bellen (telefoon ...). Op dit nummer kunt u ook terecht voor meer informatie.</p>
---	---	---

Binnenkant links

Binnenkant midden

Binnenkant invouw

2.7 Informatiebijeenkomst voor ouders: voorbeeldtekst uitnodigingsbrief

Aan: Alle ouders met kinderen op ... (bv. naam peuterspeelzaal)

Plaats, datum

Beste ouders,

Met veel plezier nodigen wij u uit voor de ouderbijeenkomst *JONGleren in het verkeer*, over verkeersopvoeding van baby's en peuters. Deze bijeenkomst vindt plaats op ... (datum), van ... tot ... (tijd) in ... (naam en adres van locatie). U bent van harte welkom.

Blind vertrouwen

Verkeersopvoeding begint al als u met uw baby in de buggy een ommetje maakt. En gaat door als u met uw peuter aan de hand of op de fiets boodschappen doet. Onderweg leert uw kind ongemerkt hoe het er in het verkeer aan toe gaat. Uw kind houdt u goed in de gaten. Het vertrouwt blindelings op u en zal uw gedrag nadoen, zowel het goede als het foute. Reden genoeg om stil te staan bij de verkeersopvoeding van uw baby, dreumes en peuter.

Wat kunt u verwachten?

Tijdens deze bijeenkomst kunt u discussiëren naar aanleiding van filmbeelden, uw kennis testen tijdens een quiz en krijgt u vooral veel praktische informatie over verkeersopvoeding en veilig vervoer van kinderen van 0 tot 4 jaar.

Van harte welkom

Deze ouderbijeenkomst is een initiatief van ... (naam of namen van de betreffende instellingen).

U bent van harte welkom! Deelname aan deze ochtend is gratis. Wel stellen we het op prijs als u van tevoren even doorgeeft dat u komt en of u behoefte heeft aan kinderopvang. U kunt dat doen door de antwoordstrook in te vullen en af te geven bij ... (naam en adres instelling). U kunt ook een e-mail sturen naar ... (e-mailadres) of even bellen naar ... (telefoonnummer). Op dit nummer kunt u ook terecht voor meer informatie.

Graag tot ziens op ... (datum).

Met vriendelijke groet,

Antwoordstrook

Ja, ik kom naar de ouderbijeenkomst *JONGleren in het verkeer* op ... (datum).

Mijn naam is

Adres:

Telefoonnummer:

Ik kom met personen.

Ik heb (aantal) kinderen. Leeftijd(en)

Ik heb wel/geen behoefte aan kinderopvang voor (aantal) kinderen. Leeftijd(en)

U kunt ook een e-mail sturen naar of even bellen (telefoon).

Op dit nummer kunt u ook terecht voor meer informatie.

2.8 Informatiebijeenkomst voor ouders: draaiboek

JONGleren in het verkeer

Tips en informatie over verkeersveiligheid en verkeersopvoeding van baby's en peuters

Doelen

- Ouders informeren over de ontwikkelingsfasen van hun kind, met name in relatie tot verkeersopvoeding.
- Ouders informeren over de rol die zij zelf kunnen spelen in de verkeersopvoeding.
- Ouders kritisch laten nadenken over hun eigen voorbeeldgedrag.
- Ouders informeren over de wijze waarop zij hun jonge kinderen veilig mee kunnen nemen in de buggy, op de fiets en in de auto.

Hoofdboodschappen

- Verkeersopvoeding begint al op het moment dat je je baby voor het eerst mee naar buiten neemt.
- Houd bij verkeersopvoeding rekening met de ontwikkelingsfase van het kind, wat het al wel en nog niet kan (qua motoriek, zintuigen en kennis).
- Verkeersopvoeding is in wezen gewoon opvoeding. Je leeft aan je kind voor hoe het zich moet gedragen in allerlei situaties, je probeert helder en consequent te zijn, je oefent samen, je praat over wat er gebeurt, je legt uit waarom je iets wel of juist niet doet.
- Verkeersopvoeding is ook: je kind veilig meenemen in de wandelwagen, op de fiets of in de auto. Hiermee leer je je kind welke voorzorgsmaatregelen je moet nemen bij verkeersdeelname.

Mogelijke programma-onderdelen

Onderstaand programma is in principe in 2 uur uit te voeren. Als u dat te veel vindt, kunt u uiteraard ook één of twee onderdelen laten vervallen.

1. Welkom, introductie, kennismaking	10 minuten
2. Verkeersquiz	10 minuten
3. Inleiding over 0- tot 4-jarigen in het verkeer	10 minuten
4. Ontwikkelingsfasen van het kind in relatie tot verkeersveiligheid	20 - 30 minuten
Pauze	
5. Verkeersopvoeding en de rol van de ouders	25 - 35 minuten
6. Veilig vervoer	15 - 20 minuten
7. Conclusies en afsluiting	10 minuten

Benodigde materialen

- Flap-over en viltstiften
- Programma-overzicht op een groot vel aan de muur
- Naambordjes en zwarte stiften
- Papier en pen voor elke ouder
- DVD-speler
- DVD (zie 3.5)
- Kaartjes met tekst (zie programma-onderdeel 4)

- Materiaal om uit te delen:
 - Informatiebrochures voor ouders (zie 3.2)
 - Groeiwijzers (zie 3.3)
- Eventuele extra's:
 - Babyautozitje
 - Kinderautostoeltje
 - Kinderfietszitje (voorzitje en achterzitje)

Zaalinrichting

- Het werkt meestal het prettigste als de deelnemers rond een tafel in een U-vorm zitten, zodat iedereen elkaar kan zien. Dit maakt het makkelijker om met elkaar te discussiëren en ervaringen uit te wisselen.
- Als er erg veel deelnemers zijn, is een theateropstelling de beste keuze.

1. Welkom en introductie (10 minuten)

- Heet alle aanwezigen welkom.
- Stel uzelf voor (naam, werk/deskundigheid, namens wie u deze bijeenkomst leidt en eventueel waarom u persoonlijk geïnteresseerd bent in dit thema).
- Neem kort het programma door en vertel dat de ouders aan het eind van de bijeenkomst een brochure krijgen waarin de belangrijkste informatie wordt samengevat.
- Rondje voorstellen
De aanwezigen stellen zich mondeling voor: naam, leeftijd kind(eren). U kunt daarnaast ook vragen of iedereen zijn/haar naam op een naambordje wil schrijven.
- Huishoudelijke mededelingen
Duur van de bijeenkomst; pauze; niet roken; mobieltjes uit.

2. Verkeersquiz (10 minuten)

Doelen

- Actief opwarmertje voor de ouders.
- Globale indruk krijgen van de kennis die de ouders al hebben.

Werkwijze

- Ga snel door de vragen heen, gedraag u als een echte quizmaster.
- Stel een vraag, laat één van de ouders antwoord geven. Geef aan of het antwoord juist of onjuist is en geef (nogmaals) het correcte antwoord. Ga daarna direct door naar de volgende vraag. Laat geen discussie ontstaan. Alle onderwerpen komen later in de bijeenkomst aan de orde.

Voorbeeldvragen

Let op: Bij veel antwoorden is er een verschil tussen wat wettelijk wel of niet is toegestaan en wat verstandig en veilig is om te doen.

1. U neemt uw kind van 2 jaar mee in de auto. Mag het los bij u op schoot zitten?
Nee, dat mag niet en het is ook heel gevaarlijk. Bij een botsing wordt het kind gelanceerd. Het is ook niet veilig om samen met uw kind in de gordel te zitten. Bij een botsing raakt kind bekneld tussen u en de gordel. Gebruik dus altijd een goedgekeurd kinderzitje en zet uw kind altijd vast.
2. Mag een baby in een zitje voorin een auto met airbags?
Het is niet verboden, maar wel levensgevaarlijk. Als de airbag open gaat, kan uw kind stikken. U kunt de airbag uitzetten, maar de kans is groot dat u dat een keer vergeet. Wanneer u airbags heeft in uw auto, kunt u uw kind dus het beste vervoeren op de achterbank. Zonder airbags kan het ook op de bijrijdersstoel. Zet het kind altijd met de rug naar de rijrichting. Als u hard moet remmen, wordt het (relatief zware) hoofd opgevangen door de hoofdsteun. Bevestig het zitje met de gewone autogordel.
3. Mag je een kind van 1 jaar meenemen op je eigen fiets?
Ja, dat mag. Als uw kind goed kan zitten (meestal vanaf een maand of negen), kan het mee in een fietszitje. Een zitje voorop de fiets is in het begin vaak het prettigste: zo kunt u uw kind goed in de gaten houden en samen praten over wat er op straat te zien is. Bevestig het zitje aan stuur én stuurstang of aan het frame. Let er op dat uw kind stevig zit en dat u het vastzet met een drie- of vierpunts gordel.
4. Een kind van 3 jaar kan best op z'n eigen fietsje over straat mee naar de winkel. Waar of niet waar?
Niet waar. Al kan uw kind al een beetje fietsen, het heeft nog geen idee van verkeer en verkeersregels. En het is nog te jong om u blindelings te gehoorzamen. Wel is het goed om uw kind - op brede stoepen en andere autovrije plekken - veel gelegenheid te geven om te oefenen met fietsen.
5. Een kind van 2 jaar merkt het als ik door rood licht loop. Waar of niet waar?
Waar. Grote kans dat uw kind het opmerkt. Jonge kinderen letten heel goed op wat u doet.
6. Hoeveel kinderen kun je veilig meenemen op de fiets?
Hiervoor zijn geen strikte regels. Hoofdzaak is dat de kinderen in veilige kinderzitjes zitten en dat uzelf veilig en stabiel kunt fietsen, sturen, remmen, op- en afstappen. Op een stevige fiets kan er één kind (tot 15 kilo) voorop en één achterop. In een duozitje kunnen er eventueel ook twee kinderen achterop. Tenslotte kunnen er nog twee kinderen mee in een kinderfietskar.
7. Mag je een baby in een draagzak meenemen op de fiets?
Het is niet verboden, maar wel af te raden. Als u valt, is de kans groot dat uw kind danig in de knel komt. Baby's vanaf een maand of drie kunt u - voorzichtig - meenemen op de fiets met behulp van een baby-autozitje (in de wandeling ook wel maxicosi genoemd). Dit kunt u met een speciaal bevestigingsstuk monteren op uw bagagedrager. U kunt het zitje ook bevestigen in een kinderfietskar.

8. Is het nodig om je kind vast te zetten in de auto of op de fiets als je maar een klein ritje maakt?
Ja.
9. Als je zwanger bent, moet je geen autogordel omdoen. Waar of niet waar?
Niet waar. Het voelt misschien wat ongemakkelijk, maar een autogordel kan echt geen kwaad voor uw ongeboren kind.
10. Een fietshelm is verplicht voor kinderen tot 4 jaar. Waar of niet waar?
Niet waar. Er is geen fietshelmplicht in Nederland. Verkeersveiligheidsorganisaties raden wel aan om jonge kinderen een fietshelm te laten dragen.

3. Inleiding over 0- tot 4-jarigen in het verkeer (10 minuten)

Doel

- Ouders globaal informeren over nut en noodzaak van verkeersopvoeding van 0- tot 4-jarige kinderen.

Werkwijze

- Laat de ouders kort reageren op de vraag: 'Waarom zou je aandacht moeten besteden aan verkeersopvoeding en verkeersveiligheid van kinderen tussen de 0 en 4 jaar oud? Zulke jonge kinderen worden op straat toch altijd begeleid door volwassenen?'
- Vertel kort waarom verkeersopvoeding ook voor baby's en peuters van belang is.
- Draai de film onder de rode knop op de DVD. Praat kort na.

Ad b. Vertel kort ...

Vertel kort waarom verkeersopvoeding ook voor baby's en peuters van belang is.

Kinderen zijn er helemaal op ingesteld om te leren. Te leren wat en hoe je eet, hoe je loopt, hoe je praat, hoe je omgaat met mensen. Daarvoor gebruiken kinderen verschillende leerstrategieën.

Sociaal leren

Direct na de geboorte beginnen baby's met sociaal leren: leren door voordoen en imitatie. Ze kijken, luisteren, voelen en proeven de wereld om hen heen. Ze imiteren wat grote mensen voordoen. Eerst met simpele dingen (voorbeeld: uit onderzoek blijkt dat baby's van enkele weken oud al hun tong uitsteken als iemand boven de wieg dat voordoen). Maar naarmate ze ouder worden, gaan baby's steeds complexer gedrag nadoen: iets oppakken, lopen, drinken uit een beker, eten met een lepel, klanken nabootsen, woorden nazeggen. Dit geldt in zekere zin ook voor gedrag in het verkeer. Ook al kunnen baby's en dreumesen dat gedrag nog niet direct nadoen, ze registreren het wel.

Regels leren

Een tweede wijze van leren is dat kinderen door middel van kijken naar gedrag en luisteren naar woorden van anderen, regels afleiden. Dat geldt bijvoorbeeld voor de grammaticale regels van een taal, maar ook voor de gedragsregels in het verkeer.

Die regels worden er ongemerkt, maar heel zeker, ingeslepen. Ze concluderen: 'Zo doe je dat kennelijk'. En dat geldt niet alleen voor het goede, maar ook voor het foute verkeersgedrag.

Proberen

Vanaf de peuterleeftijd komt er nog een derde leerstrategie bij. Peuters leren door het opvolgen van instructies van opvoeders, door uitproberen en door beloning en straf. Hierbij is het van belang dat het kind de ruimte krijgt om zelf dingen te ondernemen: zelf lopen, de weg wijzen, oefenen met 'stoeprand stop' en andere eenvoudige regels. Voor de ouders betekent het: balanceren tussen het zorgen voor veiligheid en het bieden van uitdaging.

Jong beginnen

Als u uw kind dus goed en veilig verkeersgedrag wilt leren, kunt u daarmee het beste al op heel jonge leeftijd beginnen. Het is de vraag of ouders dat ook doen. Laten we even een kijkje nemen in het dagelijks leven van een paar ouders...

c. Draai de film ...

Draai de film onder de rode knop van de DVD (4 minuten).

Praat kort na: herkennen de ouders dit?

4. Ontwikkelingsfasen van het kind in relatie tot verkeersveiligheid (20 - 30 minuten)

Doel

- Ouders actief laten nadenken over de leeftijdsfasen van kinderen en de verkeersopvoeding die bij iedere fase past.

Werkwijze

- Inleiding (5 minuten)
 - Houd een korte inleiding over de bijzondere kenmerken van kinderen die van belang zijn voor hun deelname aan het verkeer. Maak hierbij eventueel gebruik van het fragment 'ontwikkeling' onder de blauwe knop op de DVD.
- Groepswork (10 - 15 minuten)
 - Maak groepjes van maximaal vijf personen. Zet ouders met kinderen in dezelfde leeftijd zoveel mogelijk bij elkaar.
 - Iedere groep krijgt een leeftijdsfase toegewezen. Geef de groep een korte beschrijving van de ontwikkelingsopgaven van die leeftijdsgroep (zie tekst onder ad b.).
 - Vraag aan iedere groep om te bedenken wat je als opvoeder met kinderen van die leeftijd kunt doen aan verkeersopvoeding terwijl je in het verkeer bent.
- Nabespreking (10 - 15 minuten)
 - Vraag of iemand uit iedere subgroep wil vertellen wat de groepsleden hebben bedacht.
 - Geef zo nodig aanvullende tips en vat kort samen.

Ad a. Inleiding

Houd een korte inleiding over de bijzondere kenmerken van kinderen die van belang zijn voor hun deelname aan het verkeer. Maak hierbij eventueel gebruik van het fragment 'ontwikkeling' onder de blauwe knop op de DVD.

Kinderen zijn volop in ontwikkeling. Dat betekent dat ze lichamelijk en psychisch nog niet op dezelfde wijze functioneren als volwassenen. Het is goed om daar iets van af te weten als u met uw jonge kind(eren) het verkeer in gaat.

Bewegen

Kinderen hebben hun bewegingen nog niet altijd goed onder controle. Lopen gaat letterlijk met vallen en opstaan. Het vergt vaak zo veel concentratie dat kinderen geen aandacht hebben voor wat er om hen heen gebeurt. Ook kunnen ze hun bewegingen nog niet abrupt onderbreken als er gevaar dreigt.

Zien en horen

Kinderen zien minder dan volwassenen. Hun looprichting is ook hun kijkrichting. Hun blikveld is smaller ('verkokerd') waardoor ze niet goed waarnemen wat er links en rechts van hen gebeurt. Om goed uit te kijken, moeten kinderen hun hoofd naar links en naar rechts draaien.

Ook het gehoor van kinderen is nog niet optimaal ontwikkeld. Kinderen horen wel goed, maar kunnen nog niet goed bepalen uit welke richting een geluid komt. Ook moeten ze nog leren om geluiden van elkaar te onderscheiden en te bepalen of een geluid voor hen van belang is.

Aandacht

Voor kinderen is het lastig om meer dan één ding tegelijk te doen. Ze ondernemen doorlopend nieuwe en moeilijke activiteiten die hun aandacht volledig opeisen. Ook kunnen ze zo verdiept zijn in hun spel, dat ze de wereld om hen heen helemaal vergeten.

Fantasie

Kinderen halen fantasie en werkelijkheid nog vaak door elkaar. Ze moeten nog leren dat een speelgoedauto iets anders is dan een echte auto. En dat links-rechts-links kijken meer is dan een toverformule om veilig aan de overkant te komen.

Begrip

Kinderen moeten nog leren dat in het verkeer regels gelden. Daarvoor moeten ze begrippen kennen als rood-groen, voor-achter, stoep-rijbaan. Ook moeten ze zich leren verplaatsen in andere verkeersdeelnemers.

Ad b. Groepswork

- *Maak groepjes van maximaal vijf personen. Zet ouders met kinderen in dezelfde leeftijd zoveel mogelijk bij elkaar.*
- *Iedere groep krijgt een leeftijdsfase toegewezen. Geef de groep een korte beschrijving van de ontwikkelingsopgaven van die leeftijdsgroep (zie tekst hieronder).*
- *Vraag aan iedere groep om te bedenken wat je als opvoeder met kinderen van die leeftijd kunt doen aan verkeersopvoeding terwijl je in het verkeer bent.*

Informatie voor de subgroepen

0 - 1 jaar

- De basisbehoeften van baby's zijn veiligheid en bescherming.
- Baby's maken kennis met de wereld door te kijken, te luisteren, te proeven en te voelen.
- Ze houden hun ouders goed in de gaten. Zo leren ze ongemerkt heel veel over hoe het er in het leven - en in het verkeer - aan toe gaat.

1 - 2 jaar

- Dreumesen beschouwen zichzelf als het middelpunt van de wereld.
- Ze kunnen zich nog niet verplaatsen in anderen.
- Ze gaan op ontdekkingstocht, maar staan nog wankel op de benen en weten nog amper waar ze lopen en welke gevaren er zijn.
- Rond hun tweede jaar gaan dreumesen zichzelf als persoon zien.
- Ze ontdekken dat ze invloed kunnen uitoefenen (nee zeggen).
- Ze beginnen anderen doelbewust te imiteren.

2 - 3 jaar

- Peuters zijn niet te stuiten in hun ontdekkingsdrang.
- Hun wereld wordt groter: de drempel over, de tuin in, de stoep op.
- Ze zijn razendsnel en onberekenbaar: handje lostrekken, pardoes oversteken.
- Ze leren in hoog tempo nieuwe woorden en begrippen. Ze kunnen zich dingen voorstellen die er niet zijn.
- Peuters staan open voor het leren van regels en grenzen en voor uitleg wat wel en niet mag.
- Ze proberen keer op keer hoe ver ze kunnen gaan.

3 - 4 jaar

- Vanaf ca. 3 jaar kunnen kinderen zich min of meer verplaatsen in anderen.
- Ze kunnen zich doelbewust aanpassen aan de eisen die hun ouders stellen. Ze leren begrijpen dat ze niet altijd hun zin krijgen.
- Ze krijgen vriendjes en willen graag ruimte om zelf te spelen, ook buiten als het kan.
- Peuters vinden het leuk om kleine opdrachtjes uit te voeren.
- Maar ze zijn nog niet betrouwbaar: ze kunnen de omgeving helemaal vergeten en bijvoorbeeld zomaar de weg op hollen.

Ad c. Nabespreking

Vraag of iemand uit iedere subgroep wil vertellen wat de groepsleden hebben bedacht. Geef zo nodig aanvullende tips en vat kort samen.

0 - 1 jaar

- Neem uw kind regelmatig mee in de wandelwagen.
- Vertel wat er onderweg allemaal te zien en te horen is. Wijs dingen aan en benoem ze: auto, fiets, brommer.
- Let er op dat u zich aan de verkeersregels houdt: uw kind ziet meer dan u denkt.

1 - 2 jaar

- Neem uw kind mee op de fiets en in de buggy en praat over wat er gebeurt op straat.
- Laat uw kind regelmatig los lopen. Blijf er dan wel vlak achter of naast lopen (waarbij u zelf aan de kant van de straat loopt) en houd het goed in de gaten.
- Geef duidelijk aan wat wel en niet mag en leg uit waarom.
- Kijk het kind aan als u 'nee' zegt, lach daarbij niet en blijf consequent.
- Geef zelf het goede voorbeeld.

2 - 3 jaar

- Ga samen te voet of op de fiets op stap.
- Laat uw kind voorop lopen en de weg wijzen. Blijf daarbij vlak naast of achter uw peuter lopen.
- Leg uit dat voetgangers op de stoep moeten blijven en dat de rijbaan voor auto's is.
- Beloon goed gedrag.
- En zorg dat u zelf de verkeersregels naleeft.

3 - 4 jaar

- Geef uw kind wat meer ruimte, maar blijf het goed in de gaten houden.
- Oefen met een paar eenvoudige verkeersregels: op de stoep lopen, stoppen bij de stoeprand, samen uitkijken voor het oversteken, wachten voor rood licht.
- Geef uw kind een complimentje als het goed gaat.
- Let op dat u zich zelf altijd houdt aan de regels die u uw kind leert.

5. Verkeersopvoeding en de rol van ouders (25 - 35 minuten)

Doelen

- Ouders informeren over de rol die zij zelf kunnen spelen in de verkeersopvoeding.
- Ouders laten nadenken over hun eigen opvoedingsstrategieën.
- Tips uitwisselen over specifieke problemen bij de (verkeers)opvoeding van dreumesen en peuters.

Werkwijze

a. Inleiding (2 minuten)

Houd een korte inleiding over verkeersopvoeding van jonge kinderen.

b. DVD bekijken (5 minuten)

Draai de film onder de groene knop op de DVD en geef de ouders daarbij een kijkopdracht.

c. Voorbeelden uit DVD benoemen (10 minuten)

Vraag aan de ouders om de voorbeelden van verkeersopvoeding te benoemen. Schrijf deze reacties op een flap-over. Probeer ze meteen te rubriceren.

d. Toelichten (5 - 10 minuten)

Bespreek ieder trefwoord en geef zo nodig extra toelichting. Gebruik hierbij eventueel het fragment 'opvoeding' onder de blauwe knop op de DVD.

e. Problemen doornemen (5 - 10 minuten)

U kunt tot slot nog verder ingaan op praktische problemen die ouders hebben bij de (verkeers)opvoeding van hun kinderen.

Ad a. Inleiding

Houd een korte inleiding over verkeersopvoeding van jonge kinderen.

Kinderen willen de wereld ontdekken. Leren lopen en fietsen. Naar buiten gaan, kijken wat er gebeurt op straat en samen spelen met vriendjes. Als vanzelf gaan ze deelnemen aan het verkeer. Een prachtig én gevaarlijk avontuur. Gelukkig kunt u veel doen om uw kind daarop voor te bereiden. Verkeersopvoeding verschilt niet wezenlijk van 'gewone' opvoeding. U praat en uw kind luistert, oefent en praat u na. U drinkt uit een beker, uw kind kijkt, probeert en doet u na. Zo gaat het ook met verkeersopvoeding.

Ad b. DVD bekijken

Draai de film onder de groene knop op de DVD en geef de ouders daarbij een kijkopdracht.

Op de DVD zien we dezelfde ouders als in het rode deel. Maar nu hebben ze wel aandacht voor verkeersopvoeding en verkeersveiligheid.

Kijkopdracht: Welke voorbeelden van verkeersopvoeding van baby's en peuters merkt u op in de film? Denk aan 'niet door rood rijden' en 'liedje zingen over verkeer'. (In de film zitten ook beelden over 'veilig vervoer'. Deze komen ter sprake in programma-onderdeel 6.)

Ad c. Voorbeelden uit DVD benoemen

Vraag aan de ouders om de voorbeelden van verkeersopvoeding te benoemen die ze in de film hebben gezien. Schrijf deze reacties op een flap-over. Probeer ze meteen te rubriceren onder een van de onderstaande trefwoorden.

Ga vaak met uw kind het verkeer in.

Voorbeelden in de film:

- Alle vier de ouders nemen hun kind mee het verkeer in.

Praat onderweg over wat u doet en wat er gebeurt op straat.

Voorbeelden in de film:

- Ghaaste vader zegt wat hij doet terwijl hij zontje vastzet in fietszitje.
- Jonge moeder met wandelwagen zingt een liedje over een trekker.
- Ghaaste vader praat over 'stoppen voor rood' en 'doorrijden bij groen'.
- Boze moeder praat met zontje over rood en groen verkeerslicht.

Geef altijd het goede voorbeeld

Voorbeelden in de film:

- Verliefde man doet zelf veiligheidsgordel om.
- Ghaaste vader stopt voor rood.
- Boze moeder wacht op groen.

Zorg voor regelmaat en herhaling

Voorbeelden in film:

- Gehaaste vader zet kind vast in fietszitje.
- Verliefde man zet kind vast in autozitje.

Oefen eenvoudige verkeersregels

Voorbeelden in de film:

- Boze moeder: op de stoep lopen, stoppen bij de stoeprand, wachten voor rood licht.
- Haastige vader: wachten voor rood licht.

Ad d. Opvoedingselementen toelichten

Bespreek ieder trefwoord en geef zo nodig extra toelichting. Gebruik hierbij eventueel het fragment 'opvoeding' onder de blauwe knop op de DVD.

Ga vaak met uw kind het verkeer in.

Ga met uw kind te voet en op de fiets naar de peuterspeelzaal, naar de supermarkt, naar opa en oma. Zo neemt uw kind al van jongs af aan actief deel aan het verkeer. Het leert spelenderwijs hoe het zich als voetganger en fietser moet gedragen. Op de achterbank van de auto is een kind veel passiever; het leert daardoor minder.

Praat onderweg over wat u doet en wat er gebeurt op straat.

Benoem al die kleine dingen die voor u vanzelfsprekend zijn, maar voor uw kind gloednieuw.

Geef altijd het goede voorbeeld.

Uw kind houdt u goed in de gaten. Het vertrouwt blindelings op u en zal uw gedrag nadoen, zowel het goede als het foute.

Zorg voor regelmaat en herhaling

Kinderen houden van regelmaat en herhaling. Zet je kind op de fiets en in de auto altijd vast; neem vaste routes, steek over op vaste plekken en volgens een vast ritueel: 'Stoppen bij de stoeprand, handje vast, samen links-rechts-links kijken, oversteken en ondertussen blijven opletten'.

Oefen eenvoudige verkeersregels

Peuters vinden het leuk om kleine opdrachtjes uit te voeren en te oefenen met verkeersregels. Houd er wel rekening mee dat ze nog heel onberekenbaar zijn. Blijf dus altijd vlak achter of naast uw kind lopen (en loop daarbij zelf aan de straatzijde). En bij oversteken: altijd handje vast.

Ad e. Problemen doornemen

U kunt tot slot nog verder ingaan op praktische problemen die ouders hebben bij (verkeers)opvoeding van hun kinderen. Vraag de ouders of ze bij de verkeersopvoeding van hun kind specifieke problemen tegenkomen en hoe ze hiermee omgaan.

Dwarsheid van de kinderen

Als ouder heb je regelmatig te maken met moeilijke opvoedingssituaties. Je peuter wil je beslist geen hand geven bij het oversteken; je dreumes wurmt zich steeds weer los uit het fietszitje; je kinderen maken zoveel ruzie op de achterbank, dat je je steeds laat afleiden.

In feite zijn dit 'gewone' opvoedingsproblemen die horen bij de dreumes- en peuterleeftijd. De belangrijkste opvoedprincipes die - ook in verkeersopvoeding - gelden, zijn:

- Accepteren dat het kind een zelfstandige persoon is, die eigen ruimte nodig heeft (uiteraard passend bij de leeftijd en ontwikkelingsfase).
- Regels en grenzen stellen en consequent toepassen.
- Uitleg geven op een manier die het kind begrijpt.
- Goed gedrag belonen.

Beschermen en loslaten

Goed opvoeden betekent altijd: balanceren tussen bescherming geven en uitdaging bieden. Iedere ouder wil zijn/haar kind beschermen tegen gevaar. Maar te veel bescherming creëert uiteindelijk een hulpeloos kind dat niet weet hoe het zichzelf kan redden in het leven.

Dat geldt ook voor verkeersopvoeding. De auto *lijkt* de veiligste keuze om een jong kind te vervoeren. Maar daarmee ontnemt de ouder het kind de mogelijkheid om te leren hoe het zich - later - als voetganger en fietser veilig door het verkeer kan bewegen. Dat kan het kind uitsluitend leren door - met de ouder - vaak te voet en op de fiets op stap te gaan, waarbij het gaandeweg steeds iets meer bewegingsvrijheid en verantwoordelijkheid krijgt.

Onoplettendheid van de ouders

Het dagelijks leven is vaak zo hectisch en enerverend, dat zorgvuldige (verkeers)opvoeding er nogal eens bij inschiet. Veel scènes uit de rode film (gedraaid bij onderdeel 3 van deze bijeenkomst 'Inleiding over 0- tot 4-jarigen in het verkeer') zullen herkenning oproepen.

- Je hebt haast en 'vergeet' je kind goed vast te zetten in het fietszitje; je fietst door rood en ontwijkt nog net een auto.
- Je bent verliefd en 'vergeet' je kind en jezelf goed vast te zetten in de auto.
- Je droomt weg en 'vergeet' met je kind te praten en het vast te zetten in de wandelwagen.
- Je hebt ruzie en 'vergeet' je kind vast te houden als de telefoon gaat.

Praat hierover met de ouders, aan de hand van vragen als:

- Herkennen de ouders dit?
- Hoe gaan zij hiermee om?
- Hoe gaan de ouders in het rode en in het groene deel van de DVD hiermee om?

Breng- en haalgedrag van de ouders

Een onderwerp dat ook ter sprake kan komen is de verkeerschaos die de ouders veroorzaken bij het brengen en halen van hun kinderen naar en van de kinderopvang. Als dit probleem inderdaad speelt, loont het de moeite om hieraan apart aandacht te besteden, ofwel direct tijdens deze bijeenkomst, ofwel op een later tijdstip.

Elementen die invloed hebben op breng- en haalchaos kunnen zijn:

- De vervoerswijze die ouders kiezen
Juist ouders die hun kind snel-snel met de auto brengen, veroorzaken de meeste

overlast voor andere ouders en kinderen. Een extra reden dus om te kiezen voor fiets of benenwagen.

- Het gedrag van de ouders
Foutparkeren, kind aan de straatkant laten uitstappen, trottoir en fietspad blokkeren, kind roepen vanaf de overkant van de straat... Je kunt het zo gek niet bedenken of het gebeurt. Hoezo 'het goede voorbeeld geven'?
- De inrichting van de straat
Soms werkt de inrichting van de straat de verkeerschaos in de hand: fietspaden of trottoirs ontbreken of zijn te smal, er is geen veilige oversteekplaats of er is geen ruimte om fietsen en buggy's te parkeren. Dit type problemen vraagt om overleg met de gemeente, die als wegbeheerder verantwoordelijk is voor de inrichting van de openbare ruimte.

Wanneer u de verkeersproblemen rond de kinderopvang wilt aanpakken, kunt u veel plezier hebben van twee publicaties van het ROV Utrecht: *De Schoolspits* en *Spitsuur rond school*. In deze boekjes vindt u tientallen praktische tips voor zowel de verbetering van het breng- en haalgedrag van ouders als de verbetering van de infrastructuur rond basisschool en kinderopvang. Beide publicaties zijn te bestellen via het ROV in uw provincie (zie 3.6). De teksten staan ook op www.rov-utrecht.nl.

6. Veilig vervoer (15 - 20 minuten)

Doel

- Ouders informeren over de wijze waarop zij hun jonge kinderen veilig mee kunnen nemen in de wandelwagen, op de fiets en in de auto.

Werkwijze

- a. Inleiding (2 minuten)
Houd een korte inleiding waaruit blijkt hoe belangrijk het is om jonge kinderen veilig te vervoeren.
- b. Tips naar aanleiding van de DVD (10 - 15 minuten)
Draai één voor één de fragmenten 'veilig vervoer' onder de blauwe knop op de DVD. Bespreek per vervoerswijze wat ouders kunnen doen om hun kinderen veilig te vervoeren.
- c. Laat (eventueel in samenwerking met een winkelier) goede baby- en kinderzitjes zien voor in de auto en op de fiets.

Tip

Uitgebreide informatie over veilig vervoer van kinderen vindt u op de website van Consument en Veiligheid, www.veiligheid.nl.

ad a. Inleiding

Houd een korte inleiding waaruit blijkt hoe belangrijk het is om jonge kinderen veilig te vervoeren.

Jonge kinderen zijn erg kwetsbaar in het verkeer. Dat blijkt ieder jaar weer uit de ongevalcijfers. Elk jaar lopen ca. 1.500 jonge kinderen letsel op doordat hun voetjes tussen de spaken komen. Ca. 1.000 kinderen (van 0 tot 4 jaar) komen door een verkeersongeval in het ziekenhuis terecht. Van deze kinderen heeft 50% hoofdletsel en

74% een hersenbeschadiging. (Cijfers uit 2002, bron Consument en Veiligheid.) Als ouders kunt u veel doen om uw kind te beschermen tegen ongevallen. Enerzijds door uw kind een goede verkeersopvoeding te geven, anderzijds door het goed te beschermen als u samen het verkeer in gaat.

ad b. Tips naar aanleiding van DVD

Draai één voor één de fragmenten 'veilig vervoer' onder de blauwe knop op de DVD. Bespreek per vervoerswijze (te voet - op fiets - in de auto) wat ouders kunnen doen om hun kinderen veilig te vervoeren. Vraag naar tips en ervaringen van de ouders. Geef zo nodig direct extra toelichting.

Te voet

Vastzetten

- Zet uw kind altijd goed vast. Zo zorgt u dat uw kind niet onverhoeds uit de wandelwagen stapt.

Opletten bij oversteken

- Let extra op andere verkeersdeelnemers. Zij houden zich niet altijd aan de regels.
- Zorg bij het oversteken dat u de kinderwagen pas de rijbaan opduwt als u zeker weet dat het veilig is.

Achter of naast

- Dreumesen en peuters zijn razendsnel. Als ze los lopen, loop er dan vlak achter of naast en loop daarbij zelf aan de kant van de rijbaan. En houd uw kind doorlopend in de gaten.

Handje vast

- In verkeerssituaties waar direct gevaar is (zoals langs drukke straten en bij oversteken) moet u *altijd* het handje van uw dreumes of peuter vasthouden.

Opvallen

- Trek uw kind opvallend gekleurde kleding aan. Zo is het goed zichtbaar voor andere verkeersdeelnemers.

Op de fiets

Baby mee

- Vanaf ca. 3 maanden kunt u uw baby *voorzichtig* meenemen op de fiets.
- Dat kan in een baby-autozitje, dat u met een speciale beugel bevestigt aan de bagagedrager.
- Of u gebruikt een kinderfietskar. Zorg ook dan dat het zitje en uw baby goed vastzitten.
- Gebruik liever geen draagzak. Als u valt, is de kans groot dat uw baby ernstig bekneld raakt.

Fietszitje

- Zodra het kind goed kan zitten (meestal vanaf ca. 9 maanden) kan het kind mee in een fietszitje voor- of achterop de fiets. Voorop heeft als voordeel dat u uw kind goed in de gaten kunt houden en dat u samen kunt kijken naar en praten over het verkeer.

Vastzetten

- Zet uw kind altijd vast met een drie- of vierpuntsgordel. Zet ook de voetjes vast, scherm de spaken af met een jasbeschermer en de zadelferen met speciale hoesjes. Zo kan uw kind onderweg niet uit het stoeltje klimmen en kunnen voetjes en vingers niet bekneld raken.

- Door van het vastzetten van het begin af aan een vast ritueel te maken, verkleint u de kans dat uw kind steeds weer tegenstribbelt.

Opvallen

- Zorg dat u zelf en uw kind opvallen door felgekleurde kleding te dragen.

In de auto

Het kopen van een autozitje

- Kies een zitje dat past bij de lengte en het gewicht van uw kind.
- Vraag of men in de winkel wil demonstreren hoe u het zitje in de auto moet monteren en hoe u uw kind het beste kunt vastzetten.
- Algemene regel bij vastzetten: zo strak mogelijk, zodat er weinig speling is tussen achterbank en zitje en tussen zitje en kind.
- Wees terughoudend met het kopen van een tweedehands zitje. Dat voldoet vaak niet meer aan de nieuwste veiligheidseisen. En het materiaal wordt door veroudering minder sterk. Als een zitje betrokken is geweest bij een ongeval kan ook (onzichtbare) schade zijn ontstaan die de veiligheid van het zitje vermindert.

Baby in speciaal zitje

- Vervoer een baby altijd in een speciaal zitje, nooit los op schoot.
- In een auto met airbags kunt u uw baby het beste op de achterbank vervoeren. Als een airbag open gaat, kan uw kind stikken. U kunt de airbag uitzetten, maar de kans is groot dat u dat een keer vergeet. In een auto zonder airbags kan de baby ook op de voorstoel.
- Zet uw baby altijd met de rug naar de rijrichting. Als u moet remmen wordt het (relatief zware) hoofd van uw baby opgevangen door de hoofdsteen.
- Bevestig het zitje met de gewone autogordel.

Peuters

- Dreumesen en peuters kunnen in een kinderstoeltje op de bijrijdersstoel of op de achterbank.
- Zet uw kind *altijd* vast, ook als u haast heeft of maar een kort ritje maakt.
- Gebruik altijd het kinderslot. Zo voorkomt u dat uw kind eerder uit de auto is dan u.
- Laat uw kind altijd in- en uitstappen aan de kant van de stoep, ook al zit het aan de 'verkeerde' kant van de auto.

7. Conclusies en afronding (10 minuten)

Werkwijze

- Geef een korte samenvatting van de hoofdboodschappen van de bijeenkomst.
 - Verkeersopvoeding begint al op het moment dat je je baby voor het eerst mee naar buiten neemt.
 - Houd bij verkeersopvoeding rekening met de ontwikkelingsfase van het kind, wat het al wel en nog niet kan (qua motoriek, zintuigen en kennis).
 - Verkeersopvoeding is in wezen gewoon opvoeding. Je leeft aan je kind voor hoe het zich moet gedragen in allerlei situaties, je probeert helder en consequent te zijn, je oefent samen, je praat over wat er gebeurt, je legt uit waarom je iets wel of juist niet doet.
 - Verkeersopvoeding is ook: je kind veilig meenemen in de wandelwagen, op de fiets of in de auto. Hiermee leer je je kind welke voorzorgsmaatregelen je moet nemen bij verkeersdeelname.

- Deel de informatiebrochure en de groeiwijzer uit.

- Deel (als u dat wilt) evaluatieformulieren uit en vraag of de ouders die ter plekke willen invullen.

- Bedank alle ouders voor hun komst en inzet.

Ad c. Voorbeeldvragen evaluatieformulier

1. De thema's van de bijeenkomst

- Was de informatie over 'ontwikkelingsfasen van het kind' belangrijk voor u?

0 Ja

0 Nee

Eventuele toelichting:

- Was de informatie over 'verkeersopvoeding' belangrijk voor u?

0 Ja

0 Nee

Eventuele toelichting:

- Was de informatie over 'veilig vervoer' belangrijk voor u?

0 Ja

0 Nee

Eventuele toelichting:

- Was de uitwisseling van ervaringen met andere ouders belangrijk voor u?

0 Ja

0 Nee

Eventuele toelichting:

2. Heeft u dingen gehoord die nieuw voor u waren of die u nog niet wist?

0 Ja (door naar vraag 2a)

0 Nee (door naar vraag 3)

- Zo ja, kunt u daarvan één of meer voorbeelden geven?

.....

3. Heeft u dingen gemist of heeft u ideeën hoe we deze informatiebijeenkomst verder kunnen verbeteren?

.....

2.9 Verkeersactiviteiten met peuters

Voor- en Vroegschoolse Educatie

De meeste Voor- en Vroegschoolse Educatie-projecten bevatten een module over verkeer. Door de ouderbijeenkomst te houden in de weken dat de kinderen bezig zijn met deze verkeersmodule, vergroot u de kans dat de ouders naar de bijeenkomst komen.

Spelen met verkeer

Er is een speciale Materialenkist Peuters *JONGleren in het verkeer* beschikbaar met spelmateriaal rond het thema verkeer. U kunt deze kist bestellen via het ROV in uw provincie (zie 3.6 voor besteladressen). In de kist vindt u ook een uitgebreide toelichting met spelsuggesties. Alvast een paar ideeën:

Foto's

Hang foto's en tekeningen op die met verkeer te maken hebben. Gebruik ze als het zo te pas komt.

Kringgesprek

Praat in het kringgesprek over wat de peuters meemaken als ze van huis naar de peuterspeelzaal komen. Komen ze lopend, op de fiets of met de auto? Waar lopen ze dan? Moeten ze ook oversteken? Hoe gaat dat? Waarom moet je eerst uitkijken voor je oversteekt? Wie komt er wel eens langs een verkeerslicht? Welke kleuren heeft dat? Wat betekenen die kleuren? Enzovoorts.

Voorlezen

Lees boekjes voor die met verkeer te maken hebben. Klassiekers zijn bijvoorbeeld 'Nijntje op de fiets' en 'Stoeprand Stop' van Dick Bruna.

Autootjes

Stimuleer dat peuters op een verkeerskleed met autootjes spelen en oefen spelenderwijs allerlei verkeersbegrippen: stoep, fietspad, rijbaan, oversteken, stoppen, doorrijden, rechts rijden, verkeerslichten, rood, oranje, groen, zebrapad.

Verkeersplein

Teken op het speelplein straten en een kruispunt, waar de peuters met driewielers en stepjes overheen kunnen rijden. Oefen met oversteken, bijvoorbeeld met een zelfgemaakt verkeerslicht of een getekend zebrapad.

Poppenkast

Geef een poppenkastvoorstelling over verkeer.

Verkleedkist

Verrijk de verkleedkist met een politie-uniform.

Knutselen

Maak een verkeerslicht, zebrapad of verkeersborden van papier of karton. U kunt echte borden maken, of borden met de 'verkeersregels' van de peuterspeelzaal: hier mag je eten; niet naast de wc plassen; parkeerplaats voor speelgoedauto's etc.

Kleurplaten

Bied de peuters kleurplaten aan over verkeer.

Peuterpuzzeltocht

Organiseer een peuterpuzzeltocht in de buurt van de peuterspeelzaal of de kinderopvang. De kinderen zijn daarbij de gids. Onderweg komen ouder en kind vanzelf een aantal verkeerssituaties tegen.

- Markeer de route met ballonnen of affiches, zodanig dat de kinderen steeds de volgende markering kunnen zien.
- Vraag de kinderen om hun ouders aan de hand te nemen en hen veilig langs de route te leiden.
- Resultaten van deze tocht: ouders en kinderen zijn samen met verkeer bezig, de kinderen groeien in hun rol als gids, ouders merken dat kinderen meer kunnen dan ze dachten. Als u de wethouder zover kunt krijgen dat deze de puzzeltocht opent, kunt u ook op flink wat publiciteit rekenen, waarmee u uw boodschap nogmaals onder de aandacht kunt brengen.

2.10 Publiciteit

Via de media kunt u veel mensen bereiken. Om de media te interesseren, moet u iets nieuws te melden hebben. Dat kan bijvoorbeeld de aankondiging van een ouderbijeenkomst zijn, of de bekendmaking van een cadeau-actie samen met een winkelier (2.1). U kunt de pers ook uitnodigen om bij de ouderbijeenkomst aanwezig te zijn en een verslag te schrijven.

Geschikte media zijn:

- Het huis-aan-huisblad
- Het regionale dagblad
- Wijkkranten
- De nieuwsbrief van de peuterspeelzaal en de basisschool
- De kabelkrant
- De lokale omroep (radio en tv)
- Het gemeentebulletin
- Websites

Een standaard persbericht zit als volgt in elkaar:

Bovenaan	Naam van de afzender Adres Telefoonnummer E-mailadres
Dan:	PERSBERICHT
En de:	Plaats en datum
Kop:	Bijvoorbeeld <i>JONGleren in het verkeer</i>
Intro:	Een kort stukje tekst waarin u uw belangrijkste mededeling doet: wat is er aan de hand, wanneer gebeurt het, waar en hoe gebeurt het, wie organiseren het en waarom doen zij dat?
Toelichting:	Daarna kunt u nog iets uitgebreider ingaan op het hoe en waarom van uw activiteit.
Sluit af met:	EINDE PERSBERICHT

En plaats tot slot een noot voor de redactie:

Hierin kunt u extra informatie kwijt die niet in de krant moet, maar wel interessant is voor de pers. Vermeld hier altijd een naam en telefoonnummer van iemand die goed bereikbaar is en op de hoogte is van de activiteit(en).

3.5 DVD

Deze DVD bestaat uit drie delen:

Rood (4 minuten)

We volgen vier ouders die te voet, op de fiets en per auto op stap gaan met hun kinderen. De een heeft haast, een ander is verliefd, een derde loopt te dromen en een vierde is boos. Daardoor vergeten ze om hun kinderen goed vast te zetten, ze hebben geen tijd om even te wachten voor rood, kortom: het is allemaal heel herkenbaar.

Groen (4 minuten)

We volgen dezelfde ouders in dezelfde gemoedstoestanden als in de rode film. Maar nu zijn ze er wel bij met hun hoofd: ze zetten hun kinderen (en zichzelf) goed vast, wachten even tot het groen is en vertellen wat er in het verkeer allemaal gebeurt. Kortom: zo kan het ook.

Blauw

In dit deel hebben we fragmenten uit de film gerangschikt op thema. Deze fragmenten zijn los van Rood en Groen te bekijken. Ze zijn geschikt om te draaien in bijvoorbeeld de wachtkamer van het consultatiebureau.

Ontwikkelen:

Hierin is te zien welke beperkingen kinderen hebben in hun deelname aan het verkeer.

Opvoeden:

Dit deel bevat een aantal tips voor de verkeersopvoeding van baby's en peuters.

Veilig Vervoer:

Per vervoerswijze (te voet, op de fiets en in de auto) worden tips gegeven over veilig vervoer van jonge kinderen.

3.6 Bestellen van voorlichtingsmaterialen

De volgende voorlichtingsmaterialen van *JONGleren in het verkeer* kunt u apart bestellen:

- Deze map
- Wervingsfolder voor gemeenten (3.1)
- Voorlichtingsbrochure voor ouders (3.2)
- Groeiwijzer (3.3)
- Affiche (3.4)
- Materialenkist Peuters (2.9)

U kunt deze materialen bestellen bij het ROV in uw provincie:

Verkeer en vervoereraad Groningen
Postbus 620
9700 AP Groningen
050 - 316 43 59

Regionaal Orgaan Verkeersveiligheid Friesland
Postbus 20120
8900 HM Leeuwarden
058 - 292 53 54
www.rof.nl

Verkeer en vervoereraad Drenthe
Werkgroep Verkeersveiligheid
Postbus 122
9400 AC Assen
0592 - 36 57 54
www.vvbdrenthe.nl

Regionaal Orgaan Verkeersveiligheid Overijssel
Postbus 48
8000 AA Zwolle
038 - 425 21 58
www.rovo.nl

Regionaal Orgaan Verkeersveiligheid Gelderland
Postbus 9090
6800 GX Arnhem
026 - 359 98 40
www.rovg.nl

Vervoereraad Flevoland
Werkgroep Verkeersveiligheid en Infrastructuur
Postbus 55
8200 AB Lelystad
0320 - 26 55 70
www.flevoland.nl

Regionaal Orgaan Verkeersveiligheid Utrecht
Postbus 80300
3508 TH Utrecht
030 - 258 33 80
www.rov-utrecht.nl

Provincie Noord-Holland
Postbus 205
2050 AE Overveen
023 - 514 44 29

Regionaal Ondersteuningsbureau Verkeersveiligheid
Zuid-Holland
Postbus 90602
2509 LP Den Haag
079 - 330 06 02
www.rovzuidholland.nl

Regionaal Orgaan Verkeersveiligheid Zeeland
Postbus 726
4330 AS Middelburg
0118 - 63 12 17
www.rovz.nl

Provincie Noord Brabant
Werkgroep Verkeersveiligheid
Postbus 90151
5200 MC Den Bosch
073 - 680 81 11
www.povbrabant.nl

Regionaal Orgaan Verkeersveiligheid Limburg
Postbus 5700
6202 MA Maastricht
043 - 389 77 66
www.rovl.nl

Stadsgewest Haaglanden
Postbus 66
2501 CB Den Haag
070 - 750 16 40

Stadsregio Rotterdam
Postbus 21051
3001 AB Rotterdam
010 - 417 30 96

Regionaal Orgaan Amsterdam
Postbus 626
1000 AP Amsterdam
020 - 527 37 24

Bestuur Regio Utrecht
Postbus 14107
3508 SE Utrecht
030 - 286 25 29

Knooppunt Arnhem Nijmegen
Postbus 6578
6503 GB Nijmegen
024 - 329 79 79

Samenwerkingsverband Regio Eindhoven
Postbus 985
5600 AZ Eindhoven
040 - 259 45 66

Regio Twenthe
Postbus 1400
7500 BK Enschede
053 - 487 65 43

Prijzen van de materialen

Deze map	€ 20,-
Wervingsfolder voor gemeenten (3.1)	€ 10,- per 10 stuks
Voorlichtingsbrochure voor ouders (3.2)	€ 8,- per 50 stuks
Groeiwijzer (3.3)	€ 25,- per 50 stuks
Affiche (3.4)	€ 10,- per 10 stuks
Materialenkist Peuters (2.9)	Te bestellen vanaf januari 2006